

Nr 27

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa bestämmelser till förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.; given Stockholms slott den 20 januari 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning med vissa bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos och brucellos hos husdjur;
  - 2) förordning om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m.;
- dels ock* bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Netzén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges vissa förslag berörande anslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m. Såvitt avser åtgärder mot nötkreaturstuberkulos och brucellos (smittsam kastning) anknyter förslagen till den omläggning av den statliga verksamheten på ifrågavarande områden, som i princip beslutades av 1958 års riksdag. I denna del föreslås bestämmelser rörande den statliga sjukdomskontroll m. m., som blir nödvändig även efter omläggningen. Såsom komplement till gällande bestämmelser om motverkande av vissa djursjukdomar, som framkallas av bakterier tillhörande salmonellagruppen, föreslås vidare bestämmelser av generell natur för bekämpande av salmonellainfektion hos djur. Slutligen föreslås vidgade möjligheter att erhålla ersättning av statsmedel för inkomstbortfall m. m. vid isolering och dylika ingripanden på grund av epizooti.

Förslag
till
Förordning
**med vissa bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos och
brucellos hos husdjur**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För att utröna i vad mån inom landets nötkreatursbesättningar förekommer nötkreaturstuberkulos eller brucellos (smittsam kastning) äger veterinärstyrelsen i erforderlig omfattning förordna om fortlöpande kontrollundersökningar av nötkreatur med tuberkulin och av mjölk enligt den så kallade ABR-metoden.

För enahanda ändamål äger veterinärstyrelsen jämväl förordna om tuberkulin- och blodprovsundersökning inom nötkreatursbesättningar som skola helt eller delvis skingras genom försäljning på auktion eller annorledes.

2 §.

Innehavare av nötkreatur är skyldig att hålla djuren tillgängliga för sådan tuberkulin- eller blodprovsundersökning som avses i 1 § samt att lämna erforderligt biträde vid undersökningen.

De med undersökningen förenade kostnaderna skola bestridas av djurägaren.

3 §.

Har jämlikt 1 § förordnats om mjölkundersökning, åligger det innehavare av mejeri att enligt veterinärstyrelsens föreskrifter uttaga och till veterinärbakteriologiskt laboratorium insända prov av mjölk från mejeriets leverantörer.

De med undersökningen förenade kostnaderna skola bestridas av mejeriet.

4 §.

Från nötkreatursbesättning må ej under loppet av tre månader annorledes än till slakt säljas flera än tio djur över ett års ålder med mindre ägaren i god tid underrättat läns- eller distriktsveterinären om försäljningen.

Veterinärstyrelsen äger medgiva undantag från bestämmelsen i första stycket.

5 §.

Fjäderfä må ej hållas i ladugård annorstädes än i utrymme som är avskilt från ladugården i övrigt på sätt veterinärstyrelsen bestämmer.

6 §.

Kungl. Maj:t äger besluta, att bestämmelserna i epizootilagen skola helt eller delvis lända till efterrättelse beträffande nötkreaturstuberkulos och brucellos hos husdjur, samt meddela i anledning härav erforderliga tillämpningsföreskrifter.

7 §.

Förseelse mot denna förordning straffes med dagsböter.

Övertygas någon om dylik förseelse, må domstolen förordna att rätt till sådan ersättning av allmänna medel för kostnad eller förlust, som må utgå med stöd av epizootilagen, helt eller delvis skall vara förverkad.

Avskrift av dom i mål om ansvar för förseelse mot denna förordning skall av domstolen översändas till veterinärstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961, då följande författningar skola upphöra att gälla, nämligen

förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur,

kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt

förordningen den 16 maj 1947 (nr 209) angående vissa åtgärder för bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur.

I fråga om bestridande av kostnad för sådan tuberkulinundersökning, som avses i 1 § första stycket och äger rum inom Skaraborgs län, skola äldre bestämmelser fortfarande gälla till dess Kungl. Maj:t annat förordnar.

Förslag
till
Förordning
om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Denna förordning avser salmonellainfektion hos husdjur och hos andra djur som hållas i fångenskap. I fråga om smittsam kastning hos häst och hönstyfus skall dock i stället gälla vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Finnes anledning misstänka att infektion som avses i 1 § förekommer, äger veterinärstyrelsen förordna veterinär eller annan lämplig person att enligt styrelsens anvisningar verkställa den undersökning och utöva den tillsyn som omständigheterna påkalla.

3 §.

Påträffar veterinär infektion som avses i 1 § eller finner han grundad anledning misstänka att sådan infektion förekommer, skall han meddela djurets innehavare de föreskrifter och anvisningar som finnas påkallade för att hämma infektionen och hindra smittspridning till människor eller djur. Veterinären må därvid i mån av behov meddela förbud att föra djur och produkter till och från stället.

Meddelade föreskrifter och förbud skola omedelbart upphävas när ej längre finnes grundad anledning misstänka att infektion förekommer.

4 §.

Är däggdjur att anse som kronisk bärare av infektion som avses i 1 §, äger veterinärstyrelsen förordna att djuret skall avlivas. Påkallas eljest för hämmande av sådan infektion att däggdjur avlivas, må Kungl. Maj:t förordna därom. I den mån för enahanda ändamål erfordras att djur av annat slag avlivas eller att ägg, som inlagts för kläckning, oskadliggöras äger veterinärstyrelsen förordna därom.

I anslutning till förordnande om avlivning må lämnas erforderliga föreskrifter om huru med djurkroppen skall förfaras.

5 §.

Förekommer inom besättning infektion som avses i 1 § eller finnes grundad anledning misstänka att så är fallet, må till besättningen hörande nötkreatur, får, get, svin eller häst icke utan veterinärstyrelsens medgivande slaktas till människoföda annorledes än på sätt i 12 § 1 mom. lagen den 20 mars 1959 om köttbesiktning m. m. är stadgat beträffande nödslakt. Innan sådant djur föres till slakteriinrättning, skall besättningens innehavare i så god tid som möjligt förvarna besiktningsveterinären.

6 §.

Det åligger den som driver yrkesmässig verksamhet för kläckning av ägg (*kläckeri*) att föra löpande anteckningar utvisande från vilkas besättningar ägg mottagas för kläckning och till vilka de kläckta djuren utlämnas. Anteckningarna skola vid anfordran insändas till veterinärstyrelsen eller hållas tillgängliga för veterinär som av styrelsen förordnats att granska dem.

Simfågelägg må mottagas i kläckeri endast om de härröra från besättning som inom en månad dessförinnan undersökts beträffande förekomst av salmonellainfektion utan att sådan påträffats.

Apparat som användes vid kläckning av simfågelägg må ej utan veterinärstyrelsens medgivande samtidigt eller sedermera nyttjas för ägg från hönsfåglar.

7 §.

Innehavare av djur, fodermedel eller annat, som kan vara behäftat med smitta, är skyldig att hålla detta tillgängligt för sådan undersökning eller tillsyn som avses i 2 § och att därvid lämna erforderligt biträde ävensom att i övrigt ställa sig till noggrann efter rättelse vad för bekämpande av infektion som avses i 1 § i vederbörlig ordning föreskrives.

Underlåter någon att skyndsamt fullgöra föreskriven åtgärd, må densamma genom länsstyrelsens försorg verkställas på den försumliges bekostnad.

8 §.

Ersättning av allmänna medel för kostnad eller förlust, som föranletts av stadgande i denna förordning eller enligt densamma meddelade bestämmelser, utgår i den omfattning Kungl. Maj:t föreskriver.

Anspråk på ersättning skall vid talans förlust framställas hos veterinärstyrelsen inom sex månader från den dag anspråket uppkom; Kungl. Maj:t likväl obetaget att härifrån medgiva undantag då så finnes påkallat.

9 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av veterinärstyrelsen.

10 §.

Förseelse mot bestämmelserna i 5—7 §§ straffes med dagsböter.

Övertygas någon om dylik förseelse, må domstolen förordna att rätt till ersättning som avses i 8 § helt eller delvis skall vara förverkad.

Innefattar förseelsen olovlig förflyttning av djur eller produkter, må domstolen tillika förklara sådant gods eller, om det icke kan tillrättaskaffas, dess värde förbrutet till kronan.

Avskrift av dom i mål om ansvar för förseelse mot denna förordning skall av domstolen översändas till veterinärstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1961.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, vissa frågor om *förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar* samt anför därvid följande.

Bestämmelser om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar är meddelade i ett flertal författningar. De viktigaste av dessa är epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) samt kungörelsen samma dag (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootikungörelsen). Författningarna är avsedda att ge möjlighet åt vederbörande statliga organ att uppdaga smitta och genomföra ett effektivt bekämpande. Epizootilagen ger t. ex. vittgående befogenheter att förklara ställen spärrade, smittade eller misstänkta för smitta samt att utfärda tvingande skyddsföreskrifter i anslutning därtill. Veterinärstyrelsen tillerkännes befogenhet att förordna om nedslaktning av smittade djur, föreskriva smittrening o. s. v. För kostnader och förluster, som föranledes av ingripanden enligt epizootilagen, utgår ersättning av allmänna medel enligt vissa av Kungl. Maj:t i epizootikungörelsen föreskrivna grunder. Bl. a. är djurägaren berättigad till ersättning för nedslaktat djur efter det värde djuret skulle ha haft, om sjukdomen ej inträffat.

Epizootilagen är direkt tillämplig på tolv i lagen angivna sjukdomar — däribland såsom den mest kända mul- och klövsjukan — varjämte Kungl. Maj:t enligt lagen äger förklara denna helt eller delvis tillämplig på andra sjukdomar, som visar sig jämförliga med de direkt angivna. Genom epizootilagen ges en yttre ram för omfattningen av tillåtna ingripanden i den enskildes förhållanden. I epizootikungörelsen utnyttjas denna ram i olika grad beträffande de skilda sjukdomarna, beroende på vilken metod för sjukdomsuppdagande eller bekämpande som bedömts vara den lämpligaste i fråga om varje särskild sjukdom.

Beträffande vissa sjukdomar — såsom tuberkulos och smittsam kastning hos nötkreatur samt hönstyfus — har man valt att tillskapa särskilda

författningar. I fråga om dessa sjukdomar har man också medelst särskilda statsbidragsbestämmelser velat främja olika frivilliga åtgärder från djurägarnas sida.

Veterinärstyrelsen har i framställningar, som kommer att närmare redovisas i det följande, avgivit vissa förslag till nya eller ändrade bestämmelser på ifrågavarande område, avseende

- A. åtgärder mot nötkreaturstuberkulos,
- B. åtgärder mot brucellos (smittsam kastning),
- C. åtgärder mot salmonellainfektion samt
- D. ersättning för inkomstbortfall vid isolering på grund av epizooti.

De kostnader, som i enlighet med gällande författningar på berörda område skall gäldas av allmänna medel, bestrides från förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 085 000 kr. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 (skr. 31/8 1960) har veterinärstyrelsen — under hänsynstagande till sina nyss omförmälda förslag — hemställt att anslaget i fråga minskas med 605 000 kr. till 480 000 kr. Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition (IX ht p. 88) på min hemställdan föreslagit riksdagen att samma anslag skall, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nästa budgetår upptagas med ett beräknat belopp av 450 000 kr.

Jag ämnar i det följande först behandla veterinärstyrelsens förutnämnda, med litt. A—D betecknade förslag vart och ett för sig, varefter frågor om beräkning av anslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m. torde få upptagas i ett särskilt avsnitt.

A. Åtgärder mot nötkreaturstuberkulos

Inledning

De sedan år 1942 gällande bestämmelserna i ämnet har varit så anpassade, att de medgivit i vissa avseenden olika förfaranden för s. k. tuberkulosfria områden och andra områden. Sedan den 1 oktober 1958 gäller emellertid de för tuberkulosfria områden avsedda reglerna inom hela riket. Dessa regler utgöres av bestämmelserna i epizootilagen kompletterade med 2 kap. i förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.¹

Efter utredning, verkställd av jordbruksanslagsutredningen, har 1958 års riksdag fattat beslut om viss omläggning av den statliga verksamheten på ifrågavarande område.² Omläggningen — vilken med undantag för Skaraborgs län, som förklarades tuberkulosfritt först hösten 1958, förutsatts kunna äga rum vid ingången av budgetåret 1961/62 — innebär bl. a. att be-

¹ Jfr kungörelse den 18 juni 1958 (nr 321) med förordnande jämlikt 1 § nämnda förordning.

² Prop. 1958: 1 (IX ht p. 104); Jofl 1 (p. 94); rskr 9.

stämmelser skall utfärdas om obligatorisk tuberkulinkontroll, bekostad av den enskilde djurägaren.

Sedan veterinärstyrelsen i anledning av riksdagsbeslutet erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa utredning rörande utformningen av den statliga sjukdomskontroll m. m. som efter omläggningen alltfört blir nödvändig, har styrelsen i skrivelse den 23 mars 1960 avlämnat förslag i ämnet.

Över förslaget har utlåtanden efter remiss avgivits av statskontoret, kommerskollegium, lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Östergötlands, Kalmar, Malmöhus, Skaraborgs och Jämtlands län, 1954 års mjölkkommitté, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Hushållningssällskapens förbund, Föreningen Svensk husdjursskötsel samt Sveriges veterinärförbund. En del remissorgan har bifogat av dem inhämtade yttranden.

Veterinärstyrelsens förslag

En av veterinärstyrelsen redovisad tabell över bekämpandet av nötkreaturstuberkulos i Sverige åren 1937—1959 utvisar, att såväl antalet fall av smittfarliga tuberkulosformer som antalet vid tuberkulinundersökningar reagerande djur ävensom frekvensen av tuberkulos hos slaktdjur undergått fortlöpande minskning. Under år 1958 påvisades tuberkulos hos ej fullt 100 nötkreatur. Styrelsen varnar emellertid för slutsatsen, att ytterligare insatser skulle vara onödiga. Sverige torde vid början av 1800-talet ha varit fritt från kreaturstuberkulos. Genom import av djur åren 1840—1860 till bl. a. de av staten ägda s. k. stamholländerierna synes sjukdomen ha vunnit insteg i landet. Den vann därefter en sådan spridning, att i stora delar av landet flertalet kreatursbesättningar var tuberkulösa redan vid det senaste sekelskiftet. Det hittillsvarande sjukdomsbekämpandet har medfört, att tuberkulosfrekvensen blivit i stort sett densamma som för hundra år sedan. Veterinärstyrelsen räknar dock med en ouppdagad latent tuberkulosförekomst, om ock ringa, i skilda delar av landet. Ett eftersättande av bekämpningsåtgärderna kan därför enligt styrelsens mening medföra allvarlig fara för att sjukdomen ånyo vinner spridning.

Tuberkulosbekämpandet bedrives genom *dels* punktvis insatta åtgärder av mer eller mindre tvingande natur i besättningar där sjukdomen påvisats eller kan antagas förekomma *dels* fortlöpande, av statsverket bekostade kontrollundersökningar med tuberkulin av samtliga besättningar för uppdagande av nyinfektioner. Dessa moment har, framhåller veterinärstyrelsen, det inbördes sammanhanget, att ju mindre intensiva åtgärder som vidtages mot smittade besättningar, desto tätare kontrollundersökningar blir erforderliga. Intervallerna mellan kontrollundersökningarna har hos oss blivit bland de längsta som förekommer i något land med organiserat tuberkulosbekämpande. En ytterligare förlängning av intervallerna kan emellertid enligt styrelsens uppfattning ej utan allvarlig risk genomföras med mindre bestämmelser införes om ökade befogenheter att vidtaga åtgärder i syfte att

förhindra smittspridning från besättningar där tuberkulos uppdagats. I fråga om smittad eller för smitta misstänkt besättning kan f. n. spärrförklaring meddelas i allenast begränsad omfattning. Misstänkt- eller smittförklaring kan inte förekomma, och styrelsens befogenhet att förordna om nedslaktning av djur är högst begränsad. Styrelsens föreslår ökade befogenheter för myndigheterna i dessa hänseenden och yttrar härom följande.

Veterinär bör kunna förklara ställe *spärrat*, innefattande förbud mot tillförsel av djur samt mot utförsel av djur från den ifrågavarande gården för annat ändamål än omedelbar nedslaktning, såväl då tuberkulos påvisats hos slaktdjur från gården som då undersökning med tuberkulin, inköp från smittad besättning eller annan omständighet ger anledning till antagande att sjukdomen förekommer. Har tuberkulos konstaterats eller finnes starka skäl misstänka att sjukdomen förefinnes, bör veterinärstyrelsen äga påkalla, att besättningen av länsstyrelsen *förklaras smittad eller misstänkt för smitta*. Uttryckligt förbud saknas nämligen nu bl. a. mot försäljning av livdjur från besättning, där tuberkulos konstaterats. Innehavare av andra nötkreatur äger dock inte köpa djur från sådan besättning. Dessa bestämmelser synes styrelsen i hög grad olämpliga, enär det många gånger kan bereda köparen svårighet att förvissa sig om tillståndet i säljarens besättning. — Veterinärstyrelsen bör vidare äga förordna om *nedslaktning* av ej mindre nötkreatur än även andra djur å gården i den omfattning som i varje fall prövas erforderlig för sjukdomens utrotande. Härom gäller f. n. endast att nötkreatur, som visat reaktion vid tuberkulinundersökning eller eljest befunnits tuberkulöst, skall nedslaktas. Har mer än halva antalet nötkreatur över två års ålder i en besättning visat reaktion, må dock styrelsen, i den utsträckning som befinnes erforderlig, förordna om nedslaktning av även icke reagerande djur. Flera gånger har emellertid vid tuberkulinundersökning av besättning påvisats reaktioner, vilka ej uppgått till nämnda antal men däremot visat sådan fördelning i olika åldersgrupper och haft sådan omfattning, att det med säkerhet kunnat förutses att återfall senare skulle inträffa, därest inte i en del fall även enstaka ej reagerande äldre djur och i andra fall samtliga djur bleve nedslaktade. Styrelsen äger i sådana fall f. n. ej föreskriva slakt av andra djur än sådana som visat reaktion; och skulle djurägaren frivilligt verkställa nedslaktning av något ytterligare djur, kan ersättning för detsamma inte utgå av allmänna medel. Åtskilliga infekterade besättningar kan dock åsamka såväl det allmänna som djurägarna vida större kostnader genom det utdragna bekämpande, som många gånger blir följden vid tillämpningen av nuvarande bestämmelser, än vad fallet skulle vara, om möjlighet förelåge till omedelbar och samtidig nedslaktning av djur i den utsträckning som erfarenhetsmässigt prövas nödvändig. Återhållsamhet i fråga om nedslaktning kan t. o. m. få till resultat att, innan saneringen av en besättning blivit slutförd, ett större antal djur måst nedslaktas än vad besättningen ursprungligen innehöll. En av styrelsen verkställd utredning rörande tuberkulosfynd vid besiktning av icke-reagerande nötkreatur i smittade besättningar, som nedslaktats efter styrelsens förordnande, har utvisat att synliga tuberkulösa förändringar påvisats hos ej mindre än 44 procent av djuren över fem års ålder — ett förhållande som ytterligare synes tala för att styrelsen bemyndigas att i varje särskilt fall pröva och avgöra i vilken omfattning nedslaktning av nötkreatur i en tuberkulös besättning skall företagas.

Återfall av tuberkulos hos nötkreatur har ibland orsakats genom hästar, getter och svin, som varit inhysta i ladugård. Nuvarande bestämmelser

föreskriver, att därest sjukdomen påvisas hos andra djur än nötkreatur, sådana djur skall antingen avskiljas från nötkreatur eller nedslaktas. En tillfredsställande isolering kan emellertid vara svår att genomföra, likaså nedslaktning då ersättning åt djurägaren inte är förutsatt i förordningen. Som jämförelse må nämnas att vid övriga sjukdomar, för vilka bestämmelserna i epizootilagen gäller, samma förfarande må tillämpas beträffande alla djur som kan angripas av den ifrågavarande sjukdomen. Med hänsyn till smittrisken bör även vid tuberkulos förordnande om nedslaktning av andra djur än nötkreatur kunna påbjudas av styrelsen och ersättning utgå med skäligen belopp.

En fortlöpande kontroll genom *tuberkulinundersökningar* synes veterinärstyrelsen f. n. oundgänglig. Här om yttrar styrelsen följande.

Det bör fortsättningsvis liksom hittills få ankomma på styrelsen att i erforderlig omfattning förordna om kontrollundersökningar med tuberkulin. Styrelsen beräknar, att i medeltal för alla län omkring fem års intervall mellan undersökningarna ännu erfordras vid ingången av budgetåret 1961/62, men att vid bifall till vad i det föregående föreslagits rörande åtgärder i smittad besättning tiden successivt skall kunna ökas för att omkring år 1970 uppgå till ca sju år. Sedan samtliga besättningar i landet fr. o. m. hösten 1961 genomgått ytterligare minst en gång, vilket beräknas vara slutfört omkring tio år senare, bör den fortsatta kontrollen upptagas till förnyat övervägande.

Till undvikande av smittspridning har styrelsen förordnat tjänsteveterinär, som erhållit kännedom om att nötkreatursbesättning skall skingras genom försäljning på auktion eller eljest, att utföra tuberkulinundersökning av besättningen. Förordnandet har ansetts kunna begränsas till besättning som innehåller minst tio nötkreatur över ett års ålder och som ej undersökts med tuberkulin inom ett och ett halvt år före försäljningen. Såväl undersöknings- som resekostnader har i sådana fall bestritts av statsmedel. Enär omfattande spridning av tuberkulos snabbt kan ske inom en besättning, torde sådana undersökningar även fortsättningsvis bli nödvändiga. Ansvaret för att undersökningarna kommer till stånd finner styrelsen emellertid lämpligen böra överflyttas från vederbörande veterinär till besättningens innehavare.

Styrelsen förutsätter att tuberkulin alltjämt skall tillhandahållas kostnadsfritt till sådana undersökningar, vilka djurägarna ålägges låta utföra och bekosta, ävensom att ersättning till veterinär för sådana undersökningar skall utgå enligt den veterinära tjänstetaxan. Djurägarens kostnad för undersökning av en besättning med t. ex. 15 djur blir då vid ett avstånd från veterinärens bostad av 15 km omkring 35 kr. Med hänsyn till riksdagens principbeslut i ämnet erfordras ett stadgande om att kostnaden för de fortlöpande kontrollundersökningarna med tuberkulin inklusive de nyssnämnda undersökningarna i samband med skingring av en besättning skall gäldas av djurägarna. Då erläggandet av kostnaden i vissa fall kan bli betungande för den enskilde djurägaren, bör en central debitering av medel för ändamålet övervägas. Styrelsen torde därför böra bemyndigas, dels att med jordbruksorganisation söka träffa överenskommelse om sättet för medlens debitering, dels att, om så befinnes lämpligt, handha utdebiterade medel för utbetalning av ersättning åt veterinär.

Rörande de på statsverket ankommande kostnaderna för tuberkulosbekämpandet anför veterinärstyrelsen följande.

Dessa kostnader synes böra omfatta

- 1) kostnad för utredning av tuberkulosförhållandena i besättning, där sjukdomen kan antagas förekomma genom att tuberkulos påvisats vid köttbesiktning, obduktion eller eljest på djur från gården eller genom att reaktioner av tvivelaktig natur framkommit vid tuberkulinundersökning;
- 2) kostnad för nedslaktning av djur i smittade besättningar;
- 3) kostnad för kontrollundersökning av smittade besättningar, sedan utrensning verkställt;
- 4) kostnad under de närmast följande tre budgetåren för ytterligare en kontrollundersökning av besättningarna i Skaraborgs län.

Utredningskostnaderna hänför sig dels till arvoden och resekostnadserättningar åt veterinärer dels till ersättning åt laboratorier för bakteriologiska undersökningar, typbestämningar m. m. Huvuddelen av utredningskostnaderna är att hänföra till förnyade undersökningar med tuberkulin av besättning där reaktioner av tvivelaktig natur påvisats. Utredningar betingade av tuberkulosfynd vid slakt m. m. samt kontrollundersökningar av smittade besättningar förutses däremot bli fåtaliga. Totalt kan undersökningarna beräknas komma att omfatta omkring 1 000 besättningar per år. Djurantalet i dessa torde böra beräknas uppgå till omkring 15 per besättning, d. v. s. något över medeltalet (tio djur per besättning) eller till sammanlagt bortåt 15 000. Med oförändrade bestämmelser angående ersättning åt veterinär skulle den totala arvodeskostnaden utgöra 17 500 kr. Resekostnaderna kan beräknas uppgå till högst 10 000 kr. Såsom kostnader för bakteriologiska undersökningar, typbestämningar m. m. torde böra beräknas högst 2 500 kr. Utredningskostnaderna förutses sålunda årligen uppgå till 30 000 kr.

Nedslaktning av djur på grund av tuberkulos torde under budgetåret 1961/62 behöva omfatta ett femtiotal nötkreatur och möjligen något enstaka djur av annat slag. Ersättning av statsmedel bör ej såsom hittills utgå med fast belopp för nedslaktat djur¹, utan eljest förekommande värderingsnormer bör tillämpas jämväl vid tuberkulos. Det berodde tidigare i hög grad på djurägaren om en besättning kunde förbli tuberkulosfri eller inte. Sedan hela riket friförklarats och samtliga besättningar formellt är tuberkulosfria, får de återfall av sjukdomen, vilka det oaktat inträffar, helt tillskrivas omständigheter varöver djurens innehavare inte kunnat råda. Enär köttet efter nedslaktat djur i regel är användbart, kommer statsverkets utgift att begränsas till skillnaden mellan liv- och slaktvärdet. Med hänsyn till det ringa antal djur, som väntas komma i fråga för nedslaktning, blir besparingen genom fast ersättning ej nämnvärd. Härtill kommer att med det nedslaktningstvång, som nu föreslås även beträffande andra tuberkulösa djur än nötkreatur, ett system med fast ersättning skulle fordra en för detta ändamål särskilt avsedd taxa med ersättningsbelopp för ifrågavarande djurslag (exempelvis häst, nöt, får, get och svin) och med skåliga variationer för olika storlekar och åldersgrupper. För djurägare i gemen synes vidare den fasta ersättningen vid tvångsnedslaktning av djur på grund av tuberkulos alltid ha framstått som omotiverad och obegriplig, särskilt med hänsyn till de mycket stora divergenser i förlustens storlek, som uppenbart förekommer vid slakt av ett högproducerande djur i jämförelse med ett oförodlat sådant.

¹ Enligt 9 § 1941 års förordning (lydelse enligt SFS 1959:222) utgår, där ej Kungl. Maj:ts finner skäl för visst fall medgiva högre gottgörelse, 200 kr. eller, om djuret är under ett år, 50 kr.

Medelsåtgången till ersättning för nedslaktade djur kan inte beräknas med någon högre grad av tillförlitlighet, enär densamma främst beror på antalet djur, som behöver nedslaktas, samt ersättningsnormen och djurvårdet vid tidpunkten för slakten. Med hänsyn till att antalet påträffade tuberkulösa besättningar för varje år minskat, torde som förut nämnts ej mer än ett femtiotal nötkreatur behöva nedslaktas per budgetår. Vid en skillnad mellan liv- och slaktvärde av 300 å 400 kr. kan, inberäknat besiktning- och eventuella värderingskostnader, omkring 20 000 kr. komma att erfordras.

Den ytterligare genomgången av Skaraborgs län med tuberkulinundersökningar bekostade av statsverket bör under budgetåret 1961/62 omfatta en tredjedel av djurantalet, vilket år 1958 uppgick till 207 000 nötkreatur. Undersökningskostnaderna torde vid i medeltal 13 djur per besättning uppgå till omkring 87 000 kr. Vid oförändrade grunder för erläggande av reseersättning till veterinär, varvid intill en krona per djur erlägges av djurägaren, torde nämnvärd kostnad för sådan ersättning ej åsamkas statsverket med hänsyn till att avstånden inom länets veterinärdistrikt är jämförelsevis ringa.

De totala kostnaderna för det statliga tuberkulosbekämpandet under budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen således skola uppgå till (30 000 + 20 000 + 87 000 =) i runt tal 135 000 kr.

Ett av veterinärstyrelsen utarbetat förslag till *förordning angående åtgärder mot nötkreaturstuberkulos* torde få såsom *bilaga 1* fogas till protokollet. Styrelsen anmärker att med ordet nötkreaturstuberkulos åsyftas den bovina formen av tuberkulos även hos andra husdjur än nötkreatur, såsom får, get, svin och häst.

Remissutlåtandena

Veterinärstyrelsens förslag har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissorganen. En del av dessa har dock samtidigt uttalat betänkligheter rörande riksdagens principbeslut om att från statsverket på den enskilde djurägaren överflytta kostnaden för den obligatoriska tuberkulinkontrollen. Detta beslut bör, uttalar sålunda *1954 års mjölkkommitté*, omprövas, enär kontrollen alltjämt är av sådan karaktär att det allmänna bör svara för densamma. *Riksförbundet Landsbygdens folk* finner såväl den fortlöpande kontrollen som de undersökningar, vilka sker då besättning skall skingras, vara av sådant allmänt hälsovårdande intresse, att kostnaderna bör bestridas av statsverket. Liknande synpunkter anlägges av *Hushållningssällskapens förbund*.

Sveriges veterinärförbund befarar att de enskilda djurägarna får svårt att acceptera den föreslagna skyldigheten för dem att bestrida kostnaderna i samband med tuberkulinkontrollen. För veterinärerna torde det komma att kännas mindre tilltalande att behöva kräva djurägarna på ersättning för undersökningar, vilka är påkallade av allmänna hänsyn och utföres på grund av förordnande av statlig myndighet. Veterinärstyrelsen bör därför enligt förbundets mening äga träffa överenskommelse med jordbrukarorga-

nisationerna om en central debitering för täckande av kostnaderna. *Länsstyrelsen i Kalmar län* betonar likaledes veterinärernas svårigheter efter nyordningen samt den hjälp som skulle vinnas, om lantbrukets ekonomiska föreningsars centralorganisationer påtog sig kostnaderna för den obligatoriska tuberkulinkontrollen. *Sveriges lantbruksförbund* framhåller, att kontrollkostnaden i många fall kan kännas betungande för den enskilde och att kontrollen mera är en angelägenhet för rikets nötkreatursskötsel i stort än för den enskilda djurägaren. Förbundet välkomnar därför tanken att veterinärstyrelsen skall tillsammans med jordbrukets organisationer undersöka olika möjligheter till generell finansiering av verksamheten.

Med avseende å den kontroll, som nu sker då nötkreatursbesättning skall skingras genom försäljning av minst tio djur, ifrågasätter *länsstyrelsen i Malmöhus län* om inte antalet borde nedsättas, emedan det förekommit att djurägare för att undgå kontrollen valt att sälja djuren i omgångar med färre än tio varje gång. Föreningen *Svensk kreatursskötsel* ifrågasätter lämpligheten av den föreslagna skyldigheten för innehavare av besättning, som skall skingras, att göra anmälan därom. Därest anmälningsskyldighet överhuvudtaget behövs, borde prövas huruvida inte skyldigheten kunde påläggas livdjursförmedlare eller auktionsfirma som medverkar vid försäljningen. *Lantbruksstyrelsen* anmärker att enligt förslaget anmälningsskyldighet skulle föreligga blott om besättning skingras helt och hållet men då också gälla oberoende av besättningens storlek. Enligt styrelsens mening borde anmälningsplikten inträda då besättning skall skingras helt eller delvis och det antal djur, som därvid skall säljas annorledes än direkt till slakt, överstiger en av veterinärstyrelsen fastställd gräns.

Lantbruksstyrelsen vänder sig även mot den nu gällande och i förslaget bibehållna föreskriften om att tuberkulinundersökning av nötkreatur inte må företagas utan veterinärstyrelsens medgivande. Denna föreskrift bör enligt lantbruksstyrelsens mening utbytas mot en bestämmelse om att sådan undersökning ej må ske utan veterinärstyrelsens vetskap och utan att resultatet rapporteras till veterinärstyrelsen.

Gentemot förslaget att ersättning för djur, som nedslaktats på grund av tuberkulos, skall utgå efter värdering och inte såsom nu med fast belopp anmärker *statskontoret* att, enär frågan omprövats så nyligen som vid 1959 års riksdag, skäl att nu ändra ersättningsgrunderna inte torde föreligga. Å andra sidan finner *Riksförbundet Landsbygdens folk* den föreslagna skärpningen av bestämmelserna kunna för den enskilde innebära så allvarliga ekonomiska uppostringar, att full ersättning ovillkorligen måste utgå vid påbjuden nedslaktning liksom vid smitt- eller misstänktförklaring.

Länsstyrelsen i Malmöhus län efterlyser en föreskrift om undersökning av ladugårdspersonal m. fl. när tuberkulos konstaterats hos nötkreatur. I samma mån som nötkreaturstuberkulosen minskar i omfattning, så ökas, framhåller länsstyrelsen, betydelsen av frågan om spridning av tuberkulös smitta från personal till kreatur.

Departementschefen

1941 års förordning (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur (i det följande kallad tuberkulosförordningen) ger dels bestämmelser för tuberkulofria områden och dels bestämmelser för riket i övrigt. De senare bestämmelserna är emellertid inte längre aktuella. På grund av kungörelse den 18 juni 1958 (nr 321) är nämligen numera riket i sin helhet allt anse som tuberkulofritt.

Tuberkulosförordningens aktuella bestämmelser innebär till en början att epizootilagen skall vara tillämplig på tuberkulos hos nötkreatur. Detta medför bland annat att djurägare är pliktig att inom högst 24 timmar anmäla sjukdomsfall hos veterinär och att veterinär har viss undersökningsplikt. Intill dess resultatet av undersökningen föreligger, må djurägaren icke utan veterinärens samtycke förfoga över det sjuka djuret eller dess produkter. Vidare ger epizootilagen veterinärstyrelsen befogenhet attt meddela bindande föreskrifter om smittrening med mera. Djurägaren är skyldig att lämna erforderligt biträde vid förrättning enligt epizootilagen, och envar måste foga sig i vad myndigheterna föreskriver eller eljest åtgör för sjukdomens bekämpande.

Epizootilagen innehåller också bestämmelser om spärr-, misstänkt- och smittförklaring och till dessa institut knutna möjligheter för myndigheterna att vidtaga åtgärder av djupt ingripande art samt om nedslaktning. Dessa bestämmelser är emellertid giltiga blott i den mån Kungl. Maj:t särskilt föreskrivit det, och dylik föreskrift har inte meddelats i fråga om nötkreaturstuberkulosen. Till en del uppväges detta av bestämmelser i tuberkulosförordningen. Där stadgas sålunda att veterinär, som konstaterat tuberkulos hos nötkreatur, skall förbjuda ägaren att intill dess besättningen undersökts med tuberkulin, utsläppa kreaturen på gemensamhetsbete eller flytta dem till ladugård där andra djur förekommer. Tuberkulösa nötkreatur måste enligt förordningen nedslaktas och, om över hälften av besättningen är tuberkulös, kan veterinärstyrelsen förordna om nedslaktning även bland de övriga nötkreaturen. Finnes tuberkulöst husdjur av annat slag i ladugården, skall det avlägsnas därifrån eller nedslaktas.

Med stöd av 11 § epizootilagen har Kungl. Maj:t i epizootikungörelsen meddelat närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar. Förutom särskilda föreskrifter rörande de olika sjukdomarna innehåller kungörelsen i 2—12 §§ allmänna bestämmelser om bland annat ersättning av statsmedel för förluster och utgifter som föranletts av sjukdomsbekämpande. Rörande förlust genom nedslaktning gäller att ersättning skall utgå efter det värde, som djuret skulle ha haft om sjukdomen inte inträffat, minskat med det värde djuret i slaktat skick har för ägaren. Bland utgifter, som enligt kungörelsen gäldas av allmänna medel, må i detta sammanhang framhållas kostnader för smittrening, diagnostisering och laboratorieundersökning. Epizootikungörelsen är inte tillämplig på nötkreaturstuberkulosen. Även enligt tuberkulosförordningen utgår emellertid av

allmänna medel ersättning för nedslaktade nötkreatur, men ersättningen är här fixerad till 200 kronor för djur om minst ett års ålder och 50 kronor för yngre djur, Kungl. Maj:t dock obetaget att för visst fall medge högre gottgörelse. Smittrening av ladugård skall enligt tuberkulosförordningen bekostas av ägaren. Tuberkulinundersökning bekostas däremot av allmänna medel.

Tuberkulosförordningen är inte ett instrument enbart för direkt bekämpande av nötkreaturstuberkulos utan ger också möjligheter att förebygga sjukdomen genom en omfattande hälsokontroll. Med stöd av 2 § förordnar sålunda veterinärstyrelsen om fortlöpande kontrollundersökningar med tuberkulin inom landets nötkreatursbesättningar samt om tuberkulinundersökningar inom nötkreatursbesättningar som skall helt eller delvis skingras genom försäljning på auktion eller annorledes. Även dessa undersökningar bekostas av allmänna medel. Enligt principbeslut av 1958 års riksdag skall emellertid från och med den 1 juli 1961 kostnaden bäras av djurägarna själva.

Med anledning av 1958 års riksdagsbeslut har veterinärstyrelsen utarbetat förslag till en ny förordning om åtgärder mot nötkreaturstuberkulos. I allt väsentligt kan jag ansluta mig till förslaget sakliga innehåll. I formellt hänseende bör emellertid enligt min mening endast de grundläggande bestämmelserna, i synnerhet de som ålägger djurägarna skyldigheter och kostnader, underställas riksdagen i form av en förordning. Denna bör också innehålla bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta att epizootilagen skall vara tillämplig på nötkreaturstuberkulosen. De härutöver erforderliga bestämmelserna torde kunna, i den mån så erfordras med stöd av förordningen, utfärdas i administrativ ordning.

Den nya förordningen med bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos kan lämpligen inledas med ett bemyndigande för veterinärstyrelsen att fullfölja de fortlöpande kontrollundersökningarna med tuberkulin samt att förordna om tuberkulinundersökning inom nötkreatursbesättningar som skall helt eller delvis skingras genom försäljning på auktion eller annorledes. Undersökningarna av den senare typen får anses särskilt betydelsefulla med hänsyn till den risk för smittspridning, som kan vara förbunden med skingring av kreatursbesättning. Såsom veterinärstyrelsen föreslagit bör det därför åläggas djurägare att i viss omfattning varsko de veterinära myndigheterna om förestående försäljning av nötkreatur. En dylik bestämmelse synes lämpligen kunna utformas såsom ett förbud att från nötkreatursbesättning under loppet av tre månader annorledes än till slakt sälja flera än tio djur över ett års ålder utan att ägaren i god tid underrättat läns- eller distriktsveterinären om försäljningen. Veterinärstyrelsen bör dock äga rätt att medge undantag från förbudet. Vidare bör stadgas skyldighet för innehavare av nötkreatur att hålla djuren tillgängliga för påbjuden tuberkulinundersökning samt att lämna erforderligt biträde vid undersökningen. — I enlighet med vad för närvarande gäller och veterinärstyrelsen föreslagit bör förordningen också innehålla förbud att i ladugård hålla

fjäderfä annorstädes än i utrymme som är avskilt från ladugården i övrigt på sätt veterinärstyrelsen bestämmer. — Förseelse mot förordningen torde böra straffas med dagsböter. Liksom vid förseelse mot epizootilagen torde också böra öppnas möjlighet att förklara den skyldige helt eller delvis förlustig den rätt till ersättning av allmänna medel, som må tillkomma honom enligt epizootibestämmelserna.

Den av riksdagen beslutade skyldigheten för djurägare att bestrida kostnaderna för de förebyggande tuberkulinundersökningarna torde också böra inskrivas i förordningen. En bestämmelse om sådan skyldighet — som tydligen bör avse även kostnaden för nyttjat tuberkulin — hindrar givetvis inte att skyldigheten kan fullgöras av djurägarnas organisationer efter överenskommelse med veterinärväsendet. En dylik anordning synes väl värd att prövas. Härtill torde inte, såsom ifrågasatts av veterinärstyrelsen, erfordras något särskilt bemyndigande, då jag förutsätter att styrelsen inte engagerar sig ekonomiskt. — I överensstämmelse med riksdagens principbeslut och veterinärstyrelsens förslag bör Skaraborgs län, som jämförelsevis sent blev att anse som tuberkulosfritt, ännu en gång genomgå med fortlöpande tuberkulinundersökningar på statsverkets bekostnad. Medan förordningen i övrigt bör träda i kraft den 1 juli 1961, torde därför på Kungl. Maj:ts förordnande få bero när så skall ske i fråga om bestridande av kostnaderna för de fortlöpande tuberkulinundersökningarna i Skaraborgs län.

Övriga bestämmelser torde, såsom jag redan antytt, kunna utfärdas av Kungl. Maj:t eller veterinärstyrelsen, sedan förordningen beslutats. För att ge en bättre överblick vill jag dock redan nu något beröra innehållet i de bestämmelser som enligt min mening bör utfärdas av Kungl. Maj:t. Dessa kan, enligt vad veterinärstyrelsen under hand meddelat, utan olägenhet tills vidare begränsas till att avse nötkreaturstuberkulos hos klövbärande husdjur och häst. Bestämmelserna i epizootilagen bör förklaras tillämpliga på sjukdomen, och detta anser jag nu böra gälla även lagens bestämmelser om spärr-, misstänkt- och smittförklaring samt nedslaktning. Såsom veterinärstyrelsen framhållit kan nämligen en önskvärd förlängning av intervallerna mellan de fortlöpande kontrollundersökningarna inte utan allvarlig risk genomföras, om inte myndigheterna får ökade befogenheter att ingripa mot spridning av yppad tuberkulossmitta. Det bör således åligga veterinär, som har grundad anledning misstänka att sjukdomen förekommer, att förklara stället i fråga spärrat samt att därvid, i den mån veterinärstyrelsen så föreskriver, anbefalla isolering och meddela förbud att från stället bortföra djur, som kan angripas av sjukdomen, och mjölk ävensom i övrigt vidtagna nödiga åtgärder till förhindrande av smittspridning. Vidare bör det åligga länsstyrelse att på begäran av veterinärstyrelsen förklara ställe, där sjukdomen inträffat eller misstänkes förefinnas, jämte i erforderlig utsträckning omkringliggande område smittat eller misstänkt för smitta. I samband med sådan förklaring ankommer jämlikt epizootilagen på länsstyrelsen att enligt veterinärstyrelsens anvisningar och föreskrifter utfärda erforderliga bestämmelser till förekommande och hämmande av sjukdomen. Bland annat

kan ifrågakomma att anbefalla isolering av platsen ävensom meddela förbud att begagna betesmark och att till platsen införa djur, som kan angripas av sjukdomen, eller därifrån utföra djur eller mjölk eller andra produkter eller varor som kan bidra till spridande av smitta.

Genom att epizootilagens nedslaktningsbestämmelser göres tillämpliga på nötkreaturstuberkulosen får veterinärstyrelsen bland annat möjlighet att, i den mån så erfordras för hämmande av inträffad sjukdom, besluta om nedslaktning såväl av hel besättning, vari smitta inkommit eller misstänkes ha inkommit, som av enstaka sjuka eller för sjukdom misstänkta djur. Enligt veterinärstyrelsens förslag måste nedslaktningen, då så kan ske utan olägenhet, verkställas på offentligt slakthus eller kontrollslakteri. I stället för ett så generellt stadgande bör enligt min mening ges befogenhet åt veterinärstyrelsen att i det särskilda fallet föreskriva att nedslaktningen skall ske på sådan inrättning eller också i annan lokal som styrelsen godkänt. En i viss mån likartad bestämmelse finnes i 8 § epizootikungörelsen. De övriga allmänna bestämmelserna, nämligen 2—7 och 9—12 §§, i epizootikungörelsen torde, såsom veterinärstyrelsen föreslagit, böra förklaras omedelbart tillämpliga på nötkreaturstuberkulosen. Detta medför bland annat att tuberkulinundersökning, som sker med anledning av inträffad eller misstänkt sjukdom, alltjämt kommer att bekostas av allmänna medel. Andra följder blir att även smittrening bekostas av statsmedel och att ersättning för nedslaktat djur utgår efter värdering i det enskilda fallet. I det sistnämnda hänseendet har statskontoret velat bibehålla tuberkulosförordningens system med fasta ersättningar. Detta system måste emellertid ses mot bakgrunden av tidigare rådande förhållanden, som gjorde att det i hög grad berodde på ägaren om en besättning kunde förbli tuberkulosfri eller ej. Då numera alla besättningar formellt är tuberkulosfria, torde, såsom veterinärstyrelsen anmärkt, förekommande återfall få tillskrivas omständigheter varöver djurägaren knappast kunnat råda. Rättvisa och billighet synes därför fordra att ersättning utgår efter de inom epizootilagstiftningen gängse grunderna, särskilt som kostnaderna för den förebyggande hälsokontrollen nu skall åvila djurägarna. På sätt veterinärstyrelsen framhållit skulle det inte heller innebära någon nämnvärd besparing för statsverket att bibehålla de fasta ersättningarna.

Vidare torde bemyndigande böra lämnas veterinärstyrelsen att, då nötkreaturstuberkulos inträffar, förordna veterinär att i erforderlig omfattning närmare undersöka sjukdomens utbredning. Liksom för närvarande bör slutligen stadgas förbud att undersöka nötkreatur med tuberkulin utan veterinärstyrelsens medgivande. Stadgandet har till syfte att hindra missbruk av detta viktiga diagnostiska medel, och jag anser knappast tillrädligt att, såsom ifrågasatts under remissbehandlingen, göra någon uppmjukning i förevarande sammanhang. Jag förutsätter då att medgivande alltid kan erhållas utan tidsutdräkt och förvägras blott om särskilda skäl talar för avslag. I viss omfattning kan måhända generella medgivanden vara befogade. De äldre kungörelser, som anges i veterinärstyrelsens författ-

ningsförslag, bör upphöra att gälla då de nya bestämmelserna träder i kraft.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har i sitt remissyttrande upptagit en fråga om undersökning av ladugårdspersonal då tuberkulos konstaterats hos nötkreatur. Liknande spörsmål beröres i ett betänkande angående åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet (SOU 1960:29) vilket för närvarande remissbehandlas. Det vill synas som om en åtminstone tillfällig lösning av frågan kan nås genom samarbete mellan veterinärerna och dispenserarna.

B. Åtgärder mot brucellos

Inledning

Det statsunderstödda bekämpandet av brucellos (smittsam kastning) hos nötkreatur bedrivs sedan den 1 oktober 1953 uteslutande enligt de för s. k. kastsjukefria områden gällande reglerna. Detta innebär, att på sjukdomen skall tillämpas bestämmelserna i epizootilagen jämte 16—21 §§ kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur.¹ — Från förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m. utgår till kastsjukebekämpandet bl. a. ersättning åt mejeriorganisationer och veterinärbakteriologiska laboratorier för kostnader m. m. i samband med uttagande och undersökning av samlingsmjölk för fortlöpande kontroll genom s. k. ABR-prov.

I anslutning till sitt förutnämnda principbeslut rörande omläggning av tuberkulosbekämpandet har 1958 års riksdag jämväl beslutat viss omläggning av den statliga verksamheten på kastsjukebekämpandets område. Omläggningen innebär i huvudsak, att efter utgången av budgetåret 1960/61 kostnaderna för ABR-proven m. m. överföres på djurägarna.

Veterinärstyrelsens förut omnämnda skrivelse den 23 mars 1960 innehåller jämväl förslag rörande utformningen av den statliga sjukdomskontroll med avseende å brucellos, som efter omläggningen alltfört blir nödvändig. Remissen av skrivelsen omfattade även detta förslag.

Veterinärstyrelsens förslag

Veterinärstyrelsen framhåller inledningsvis, att de senast inträffade fallen av kastsjuka hos nötkreatur i riket påvisades under första halvåret 1957 samt att faran för att sjukdomen åter skall blossa upp numera kan anses ringa. Styrelsen anför vidare följande.

Principbeslutet av 1958 års riksdag innebär att kostnaderna för den fortlöpande kontrollen genom ABR-prov och andra extra kontrollåtgärder skall bäras av djurägarna. Till de senare åtgärderna torde allenast böra hänföras vissa undersökningar i samband med skingring av besättning, om vilka veterinärstyrelsen förordnat genom cirkulär den 14 oktober 1959.

¹ Jfr SFS 1953:501.

Enär ABR-proven måste uttagas vid mejerierna, bör varje mejeri åläggas att vid anfordran insända dylika prov från resp. leverantörers besättningar till laboratorium, som veterinärstyrelsen anvisar, samt att erlægga kostnaden för provens undersökning. Dessa prov torde efter ett fåtal år kunna upphöra, men föreskrift beträffande desamma synes dock böra intagas i författning, därest fortsatta undersökningar mot förmodan skulle visa sig påkallade. Prov från det fåtal besättningar, som inte lämnar mjölk till mejeri, har hittills uttagits i samband med den fortlöpande tuberkulin-kontrollen. Genom de allt längre intervallerna mellan tuberkulinundersökningarna synes ABR-proven från sådana besättningar inte längre kunna tillmätas värde, varför de bör upphöra. Såsom styrelsen föreslagit i föregående avsnitt, bör det ankomma på ägare av besättning, som skall försäljas, att om förhållandet göra anmälan till vederbörande tjänsteveterinär samt att låta utföra och bekosta erforderlig undersökning. Det torde böra överlåtas åt veterinärstyrelsen att avgöra i vilken utsträckning undersökning av sådana besättningar skall ske med hänsyn till sjukdomsläget och den kontroll, som i övrigt utövas genom ABR-proven. För en besättning omfattande 20 djur över ett års ålder blir kostnaden med nuvarande veterinär- och laboratorietaxa omkring 70 kr. vid ett avstånd av 15 km till vederbörande veterinär. Det synes styrelsen böra förutsättas, att ersättning till veterinär för av djurägaren bekostade tvångsundersökningar bör utgå enligt samma grunder som gäller för undersökningar vilka bekostas av statsverket.

Statsverkets utgifter begränsas till ersättning åt veterinär för utredning och provtagning m. m. i samband med fall av abort, positivt ABR-prov eller annan misstanke om brucellos samt av sådan utredning betingade laboratorieundersökningar. Totala årskostnaden torde med stor sannolikhet ej överstiga 10 000 kr.

Till ersättningar för nedslaktade djur, desinfektion m. m. torde särskilda medel ej behöva beräknas, emedan smittan med stor sannolikhet bör kunna betraktas som utrotad.

Alla former av brucellos hos husdjur (*Brucella abortus* hos nötkreatur, *Brucella suis* hos svin och *Brucella melitensis* hos får och get) bekämpas efter i stort sett samma riktlinjer. Det torde därför vara ändamålsenligt att sammanföra åtgärderna mot denna sjukdomsgrupp i en gemensam författning, varigenom bättre överskådlighet skulle vinnas. I fråga om svinbrucellos gäller jämlikt kungörelse den 10 februari 1956 (nr 27) bestämmelserna i epizootilagen. Rörande åtgärder vid fall av *Brucella melitensis*, vilken infektion hos människa orsakar den fruktade maltafebern, saknas däremot föreskrifter. Ehuru sistnämnda infektion styrelsen veterligt aldrig påvisats hos husdjur i vårt land, synes det ur beredskapssynpunkt lämpligt att densamma inbegripes i lagstiftningen.

Ett av veterinärstyrelsen utarbetat förslag till *förordning angående åtgärder mot smittsam kastning (brucellos) hos husdjur* torde få såsom *bilaga 2* fogas till protokollet.

Remissutlåtandena

Veterinärstyrelsens förslag i denna del har i stort sett inte föranlett några särskilda erinringar i remissvaren.

1954 års mjölkkommitté anför.

Brucellosens latenstid i en besättning överstiger sällan sex år. Såvida inga nya fall av sjukdomen påvisas de närmaste åren kan ABR-proven i

motsats till tuberkulinproven möjligen upphöra. Djurägares och veterinärs skyldighet att anmäla fall av kastsjuka hos nötkreatur måste emellertid under alla förhållanden kvarstå. Om kontroll av kastsjukeförekomst även i fortsättningen skulle visa sig nödvändig, bör kostnaden härför gäldas enligt samma princip som hittills. Är inte detta möjligt, ansluter sig kommittén till veterinärstyrelsens förslag om att ålägga mejeri att för undersökning insända samlingsmjölk från sina leverantörers besättningar och gälda undersökningskostnaderna.

Riksförbundet Landsbygdens folk framhåller att, även om brucellosen f. n. synes vara helt under kontroll, kan den skärpning av bestämmelserna, som veterinärstyrelsen föreslagit, innebära en allvarlig ekonomisk belastning för den enskilde, därest sjukdomen på nytt skulle uppträda. Full ersättning bör därför utgå för lidna förluster, och enligt förbundets mening bör också kostnaderna för den generella kontrollen av sjukdomen bestridas av statsverket.

Departementschefen

1943 års kungörelse (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur (kastsjukekungörelsen) ger dels bestämmelser för kastsjukefria områden och dels bestämmelser för riket i övrigt. De senare bestämmelserna — liksom den för samma delar av riket gällande förordningen den 16 maj 1947 (nr 209) angående vissa åtgärder för bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur — är emellertid inte längre aktuella. På grund av kungörelse den 30 juni 1953 (nr 501) är nämligen numera riket i sin helhet att anse som kastsjukefritt.

Genom kastsjukekungörelsens aktuella bestämmelser föreskrives bland annat att såväl epizootilagen som de allmänna bestämmelserna i epizootikungörelsen skall äga tillämpning på smittsam kastning hos nötkreatur. Rörande innehörden härav torde jag få hänvisa till vad jag anfört i fråga om nötkreaturstuberkulosen. Liksom beträffande denna är instituten spärr- och misstänktförklaring inte satta i kraft. Veterinär äger dock meddela ägare av insjuknat djur erforderliga föreskrifter till förhindrande av smittspridning. Smittförklaring kan ske enligt särskilda bestämmelser i kastsjukekungörelsen, och i anslutning till sådan förklaring äger veterinärstyrelsen förordna om nedslaktning av de smittade djuren eller, om så befinnes nödvändigt för att hindra smittspridning, av hela besättningen.

Liksom 1941 års tuberkulosförordning ger kastsjukekungörelsen även viss möjlighet att föranstalta om kontrollundersökningar i rent förebyggande syfte. Med stöd av 18 § förordnar sålunda veterinärstyrelsen om blodprovsundersökningar på förekomst av kastsjuka inom nötkreatursbesättningar som skall helt eller delvis skingras genom försäljning på auktion eller annorledes. De med undersökningarna förenade kostnaderna bestrides av allmänna medel. Styrelsen är vidare bemyndigad att för kontroll på förekomst av kastsjuka förordna om fortlöpande undersökningar enligt den så kallade ABR-metoden av samlingsmjölkprov från mejerierna i ri-

ket samt att till mejeriorganisation, som insänt sådana prov till av veterinärstyrelsen anvisat laboratorium, utge ersättning för kostnaderna i samband med provens uttagande och insändande. Även laboratorieundersökningen bekostas av allmänna medel. Enligt principbeslut av 1958 års riksdag skall emellertid från och med den 1 juli 1961 beträffande både blodproven och mjölkproven kostnaderna för såväl provtagning som insändande och undersökning av prov bäras av djurägarna själva.

Med anledning av 1958 års riksdagsbeslut har veterinärstyrelsen utarbetat förslag till en förordning om åtgärder mot smittsam kastning (brucellos) hos husdjur. I allt väsentligt kan jag ansluta mig till förslaget sakliga innehåll. I formellt hänseende bör emellertid enligt min mening bestämmelserna endast i vad de är av grundläggande natur intagas i en författning som underställes riksdagen — lämpligen i samma förordning som reglerna om nötkreaturstuberkulosen — men i övrigt utfärdas i administrativ ordning.

Den nya förordningen med bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos bör följaktligen avse även förebyggande av brucellos hos husdjur samt innehålla bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta att epizootilagen skall vara tillämplig på sådan brucellos. Vidare bör veterinärstyrelsen bemyndigas att fullfölja de fortlöpande kontrollundersökningarna av samlingsmjölkprov samt att förordna om blodprovsundersökning inom nötkreatursbesättning som skall helt eller delvis skingras genom försäljning på auktion eller annorledes. Djurägare bör åläggas att ställa sina djur till förfogande för påbjuden blodprovsundersökning samt att lämna erforderligt biträde vid undersökningen och bekosta densamma. I förordningen bör också stadgas skyldighet för innehavare av mejeri att, då veterinärstyrelsen påbjudit mjölkundersökning, enligt styrelsens föreskrifter uttaga och till veterinärbakteriologiskt laboratorium insända prov av mjölk från mejeriets leverantörer. De med undersökningen förenade kostnaderna skall enligt veterinärstyrelsens förslag gäldas av mejeriet. Även om denna lösning formellt avviker från 1958 års principbeslut, finner jag mig kunna tillstyrka densamma. Uppbördsförfarandet blir ju på detta sätt betydligt enklare än om varje enskild djurägare skulle direkt svara för sin andel i kostnaderna.

I fråga om de administrativa bestämmelser, som bör utfärdas om riksdagen antager förordningen, torde jag få hänvisa till föregående avsnitt. Vad jag härutinnan yttrat om nötkreaturstuberkulos hos klövbärande husdjur och häst är tillämpligt även på brucellos hos klövbärande husdjur. Jag vill emellertid framhålla att de sakliga avvikelserna från vad för närvarande gäller blir mindre omfattande beträffande den senare sjukdomen. Så är till exempel epizootikungörelsens allmänna bestämmelser med sina ersättningsregler redan nu tillämpliga på brucellosen.

C. Åtgärder mot salmonellainfektion

Inledning

Epizootilagen är tillämplig på en husdjurssjukdom som orsakas av salmonellabakterie, nämligen smittsam kastning hos häst. Hönstufus, som bekämpas enligt förordning den 3 juni 1949 (nr 437), orsakas likaledes av en bakterie tillhörande salmonellagruppen. Utöver de bestämmelser, som gäller beträffande dessa båda sjukdomar, finns inte några författningsbestämmelser om bekämpande av djursjukdomar, orsakade av salmonellabakterier. Kungl. Maj:t äger emellertid förordna, att i epizootilagen meddelade stadganden helt eller delvis skall lända till efterrättelse med avseende på sjukdom som kan anses jämförlig med de sjukdomar som särskilt angivits i lagen. Med stöd härav förordnade Kungl. Maj:t i samband med den landsomfattande paratyfusedemien åren 1953—1954, att epizootilagen skulle tillämpas på sjukdomen. Förordnandet avsåg till en början endast ett län men utsträcktes snart till att gälla hela riket. Erfarenheterna av lagens tillämpning i nämnda hänseende blev emellertid mindre goda, varför Kungl. Maj:t på förslag av veterinärstyrelsen upphävde förordnandet med utgången av juli 1955.

Vissa möjligheter att ingripa mot bl. a. salmonellainfektioner har veterinärstyrelsen erhållit genom bemyndiganden som Kungl. Maj:t lämnar styrelsen för varje budgetår i anslutning till att anslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar ställes till styrelsens förfogande. Dessa bemyndiganden innebär f. n., såvitt här är av intresse, i huvudsak följande.

Veterinärstyrelsen och länsstyrelse äger uppdraga åt veterinär att företaga tjänsteresa rörande husdjurssjukdom — dock ej tuberkulos eller smittsam kastning hos nötkreatur — som kan ge anledning till sjukdom med epidemisk eller endemisk karaktär hos människor, s. k. antropozoonoser. Vidare får veterinärstyrelsen från anslaget gälda veterinärens rese- och traktamentskostnader samt kostnaderna för undersökning, utredning och inledande bekämpande av sjukdomen. Kostnader för fortsatta bekämpningsåtgärder kan gäldas efter beslut av Kungl. Maj:t på framställning av veterinärstyrelsen.

De ingripanden veterinärstyrelsen företar med stöd av dessa bemyndiganden förutsätter djurägarens frivilliga medverkan. Då styrelsen ansett, att det för ett effektivt bekämpande av salmonellasmitta vore önskvärt med vissa tvångsbestämmelser och med en närmare precisering av styrelsens befogenheter, har styrelsen i skrivelse den 26 augusti 1959 hemställt, att bestämmelser i ämnet måtte utfärdas i överensstämmelse med ett av styrelsen i samråd med medicinalstyrelsen och statsepidemiologen upprättat förslag till förordning rörande åtgärder vid salmonellainfektion hos djur m. m.

Över förslaget har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, medi-

cinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska svinavelsföreningen och Sveriges fjäderfäavelsförening.

Veterinärstyrelsen har därefter yttrat sig över remissutlåtandena och samtidigt i vissa delar reviderat sitt förslag till *förordning rörande åtgärder vid salmonellainfektion hos djur, m. m.*, vilket torde få i sitt reviderade skick såsom *bilaga 3* fogas till protokollet.

Statskontoret har avgivit utlåtande över veterinärstyrelsens nya yttrande.

Veterinärstyrelsens förslag

Veterinärstyrelsen lämnar till en början vissa allmänna uppgifter om *salmonellainfektionernas ekonomiska skadeverkningar*. Sålunda har sedan år 1953 mer än 14 000 människor i vårt land insjuknat i sådana infektioner. Antalet sjukdagar beräknas enligt styrelsen till omkring 250 000 och de sammanlagda kostnaderna för arbetsbortfall och sjukvård till minst 30 miljoner kr. Styrelsen uppger, att förlusterna för jordbruksnäringen inte kan uppskattas med någon högre grad av säkerhet. Bland husdjuren visar huvudsakligen de yngsta åldersgrupperna sjukdomssymtom. Kalvar, grisar och kycklingar dukar ofta under i stort antal. Styrelsen anser, att miljonbelopp går till spillo för jordbruket genom salmonellainfektioner.

Styrelsen anför härefter vissa synpunkter rörande *behovet av särskilda bestämmelser* på förevarande område. Efter att ha erinrat om tidigare försök att bemästra salmonellainfektioner med hjälp av epizootilagen yttrar styrelsen följande.

Senare vunna erfarenheter har icke föranlett styrelsen att ändra uppfattning i fråga om det otillfredsställande i att tillämpa epizootilagen å ifrågasvarande sjukdomskomplex. Ehuru tidigare nämnda bemyndiganden ger veterinärstyrelsen tämligen vittgående befogenheter beträffande genomförandet av en utredning om sjukdomsförekomst och ett inledande bekämpande får det anses innebära en kännbar brist, att föreskrifter beträffande djurägarens medverkan i bekämpandet kan meddelas vederbörande huvudsakligen i form av rådgivning. Det må erkännas att flertalet ägare av besättningar, som drabbats av sjukdomen, lojalt ställt sig till efterrättelse lämnade anvisningar. Fall har emellertid också förekommit, då innehavare av salmonellasmittade djur hänvisat till frånvaron av tvingande bestämmelser och ställt sig avvisande. I dylika fall torde ingripande kunna påfordras genom hälsovårdsnämnds försorg. Nämndens befogenheter synes dock icke ha den omfattning omständigheterna i förevarande avseende kan kräva. Dess ingripande sker helt naturligt i uteslutande syfte att hindra nedsmittning av människor. För bekämpningsåtgärder inom den infekterade besättningen saknar nämnden såväl saklig som formell kompetens. Sett mot det faktum att bestämmelserna i epidemilagen gäller denna sjukdomsgrupp får det därför anses i hög grad angeläget att vissa allmänna föreskrifter i ämnet utfärdas innefattande bl. a. skyldighet för innehavare av djur att ställa besättningen till förfogande för erforderlig undersökning och provtagning, att för ändamålet ställa nödig arbetskraft till förfogande, samt att efterkomma de föreskrifter veterinär med stöd av givna bestämmelser meddelat till sjukdomens be-

kämpande och till förebyggande av smittspridning. Veterinär bör därvid äga meddela förbud i nödig utsträckning mot bortförande av djur och produkter från gården ävensom beträffande tillförsel av djur, vidare rörande erforderlig desinfektion och andra hygieniska åtgärder.

Veterinärstyrelsens genom förenämnda Kungl. Maj:ts brev givna bemyndiganden torde även böra närmare preciseras. Utöver rätt att förordna om erforderliga undersökningar i misstänkt eller smittad besättning bör styrelsen äga att förordna om nedslaktning och eventuellt oskadliggörande av djur och produkter i den utsträckning, som finnes oundgänglig för sjukdomens bekämpande.

I detta sammanhang berör styrelsen även frågan om att *utsträcka tillämpligheten av förordningen om bekämpande av hönstypus m. m.* till andra salmonellatyper. Styrelsen har vid övervägande härav funnit, att ett utvidgat bekämpande enligt nämnda förordning f. n. knappast skulle låta sig organisatoriskt genomföra, att utvidgningen i varje fall skulle bli synnerligen kostnadskrävande och att, innan frågan är mogen för framläggande av ett utformat förslag, ytterligare erfarenhet erfordras, bl. a. beträffande fodermedlens roll för smittspridningen.

Styrelsens förslag innebär, att *bekämpningsåtgärderna* anpassas efter de olika djurslag som sjukdomen drabbar. I denna fråga innehåller styrelsens framställning i huvudsak följande.

I fråga om *större husdjur* har erfarenheten visat, att infektionen i allmänhet avläker snabbt. Bland nötkreaturen har sålunda under förlidet år endast påvisats enstaka bacillbärare. Nedslaktningen bör därför som regel kunna begränsas till att gälla kroniska smittbärare, d. v. s. djur som vid upprepad provtagning visat sig utskilja bakterier.

Då det gäller *svin* spelar salmonellainfektionerna största rollen i gödsvinsbesättningarna. Härvid är det oftast fråga om den ävenledes humanpatogena *Salmonella cholerae suis*. Att påvisa smittbärare i dylika besättningar är i praktiken knappast möjligt. Åtgärderna måste inrikta sig på noggrann stallhygien samt fullständig tömning av stallet vid lägligt tillfälle för genomgripande desinfektion.

Förbud mot försäljning av djur till slakt från smittade nötkreaturs- och svinbesättningar synes ej genomförbart. Därest emellertid besättningens ägare ålägges att icke sända slaktdjur till annan än under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning samt att i förväg underrätta vederbörande besiktningsveterinär om avsikten att insända djur, torde tillfredsställande garantier skapas för att det insända djuret i samband med slakten m. m. kommer att behandlas på sätt, som begränsar riskerna för smittspridning till ett minimum.

Vad nu föreslagits torde täcka även ingripanden, som kan erfordras i *andra slag av däggdjursbesättningar* än de här förut omnämnda. Salmonellainfektion kan sålunda förekomma bland pälsdjur, hundar, katter samt kaniner, marsvin m. fl.

Vad angår pälsdjuren torde åtgärderna i allmänhet kunna begränsas till rådgivning beträffande den allmänna hygien inom anläggningen samt åläggande för djurägaren att disponera kroppar av djur, dödade för pälsning, på sådant sätt att smittfara undvikes. Vid salmonellos hos enstaka hund och katt m. fl. uteslutande som sällskapsdjur hållna djur torde det som regel få ankomma på vederbörande hälsovårdsnämnd att i samråd med

tjänsteveterinären i orten besluta om åtgärd. Förekommer sjukdomen i kennlar samt uppfödningar av försöksdjur såsom kaniner, marsvin, råttor och möss — vilka rörelser kan ha avsevärd omfattning — måste förutom hygieniska föreskrifter förbud kunna tillgripas mot överlåtelse av djur, tills infektionen kan anses överstånden. Dödande av djur för sjukdomens bekämpande torde beträffande dessa kategorier endast behöva tillgripas i undantagsfall.

Vid smitta i *fjäderbesättningar* kräves ingripanden av delvis annan omfattning än vad nyss angivits beträffande däggdjuren. De infekterade hönsbesättningar, vilka påträffats, har ofta varit av betydande storlek och inriktade på försäljning av kycklingar för slakt eller för vidare uppfödning. Åtgärderna måste därför inriktas på att förhindra smittspridning till konsumenterna eller till andra fjäderfäbesättningar. För detta ändamål måste ofta ett förhållandevis stort antal ungdjur nedslaktas, kläckningen avbrytas samt kläckningsmaskiner och batterirum underkastas synnerligen noggrann desinfektion. Först därefter kan förnyad kläckning igångsättas med iakttagande av sträng kläckningshygien. I allmänhet kan man på sådant sätt få fram friska kycklingar. Nedslaktning av avelshönsen har som regel ej behövt förekomma. Att uttaga separata prov från dessa låter sig av praktiska skäl ej göra men genom den snabba omsättningen av djur och viss självläkning kan besättningen vanligen saneras inom loppet av något år.

I avsaknad av närmare bestämmelser i ämnet kan förbud f. n. icke utfärdas mot försäljning av vare sig slakt- eller livdjur. Beträffande försålda och sedermera slaktade djur kan visserligen vederbörande hälsovårdsnämnd ingripa med beslag. Det kan emellertid stöta på svårigheter att utreda var djuren hamnat, därest de som ibland sker försäljes till kringresande uppköpare. Härtill kommer att ersättningsfrågan beträffande beslagtagna produkter erbjuder mycken omgång såväl för den enskilde som för det allmänna. Kostnaderna för statsverket blir också i regel större vid dylika beslag än vid ett i rätt tid insatt försök att på nyss angivet sätt sanera besättningen. Veterinärstyrelsen har därför hittills varit hänvisad till att genom förhandlingar med djurägaren beträffande ersättning m. m. få denne att nedslakta smittade djur i den omfattning, som prövats lämplig för ett inledande bekämpande av sjukdomen.

Vad som här sagts med huvudsaklig hänsyftning på hönsbesättningarna äger givetvis tillämpning även beträffande annat fjäderfä, som uppfödes i nämnvärd omfattning, såsom kalkoner, ankor, gäss m. fl.

Kläckerier, som mottager ägg från olika leverantörer, har visat sig spela stor roll för spridningen av smittsamma fjäderfäsjukdomar, icke minst de av salmonellagruppens bakterier förorsakade. Att dylika anläggningar underkastas någon form av offentlig kontroll har icke blott från veterinärt håll varit ett länge närt önskemål. Idealet vore utan tvivel att kläckeri skulle äga mottaga ägg endast från sjukdomskontrollerade besättningar. En sådan bestämmelse måste dock f. n. anses vara alltför vittomfattande. Däremot synes det rimligt med en föreskrift, som ålägger innehavare av kläckeri att föra anteckningar rörande sina äggleverantörer resp. mottagare av kläckta kycklingar, ankungar m. fl.

Enär *simfåglar* mycket ofta är salmonellainfekterade, får ett åläggande att icke sammanföra ägg av hönsfåglar och simfåglar anses motiverat. Sett mot förslaget att simfågelbesättningar, från vilka ägg mottages till kläckning, i förväg skall vara kontrollerade på salmonellaförekomst, kan måhända ett dylikt åläggande te sig onödigt. Eftersom en fortlöpande kontroll av simfågelbesättningarna emellertid f. n. ej synes genomförbar, kan med de un-

dersökningar, som förutsättes, infektionsrisk ej helt uteslutas, vartill kommer att smitta från t. ex. nykläckta kycklingar till ankungar även är möjlig.

Obligatorisk undersökning av simfågelbesättning, från vilken ägg lämnas till kläckeri, har länge varit föreskriven i Danmark. För simfåglarnas del kan blodprov, liknande det i hönstufusbekämpandet använda, brukas för upptäckande av de hos dem vanligast förekommande salmonellatyperna (*Salmonella typhi murium* och *Salmonella enteritidis*). Då antalet avelsdjur vanligen är ringa, torde undersökningskostnaden per besättning sällan behöva överstiga 20 kr.

En kategori bland fåglarna, som icke sällan visat sig vara bärare av salmonellasmitta, utgöres av *duvor* och *andra för prydnads- eller hobbyändamål hållna fågelarter*. I fråga om dessa ligger det måhända närmast till hands att vid konstaterad infektion låta hälsovårdsnämnden taga hand om saken. Emellertid har det i åtskilliga fall förhållit sig så, att bl. a. duvor hållits på gårdar med hönbesättningar och andra husdjur. Uppdagad infektion bland duvorna har då med nödvändighet föranlett undersökning av även de andra djurslagen på gården. Det synes därför veterinärstyrelsen bäst att icke från den föreslagna förordningens bestämmelser undantaga några särskilda slag av fåglar. På veterinärstyrelsen bör det i stället ankomma att från fall till fall pröva, vilken väg som bör väljas för att söka uppdaga smittvägar och undanröja riskerna för vidare nedsmittning av både djur och människor.

Veterinärstyrelsen framhåller, att förloppet och intensiteten av salmonellainfektioner kan vara synnerligen växlande även där man på grund av olika besättningsars art och skötsel haft anledning förmoda en likartad utgång. Snabba ingripanden och beslut är därför enligt styrelsens mening ofta påkallade, varför det är av vikt att styrelsens befogenheter ges vidast möjliga ram.

I fråga om *ersättning* i anledning av ingripanden enligt den föreslagna förordningen anför styrelsen att det, då tvingande bestämmelser införes, givetvis kan uppkomma ersättningskrav av art som inte blir aktuell, när djurägare på myndighets inrådan frivilligt begränsat sin försäljning e. d. Om rätten till ersättning för nedslaktade djur begränsas något, förslagsvis till tre fjärdedelar av marknadsvärdet, kan, anför styrelsen vidare, den belastning å förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, som åtgärder mot salmonellainfektionerna medför, beräknas bli i stort sett oförändrad.

Styrelsen framhåller att de föreslagna bestämmelserna inte gör de veterinärstyrelsen för varje budgetår lämnade bemyndigandena rörande bekämpande av antropozoonoser överflödiga. Salmonellainfektionerna utgör blott en av de sjukdomar som hör till gruppen antropozoonoser.

Remissutlåtandena

Veterinärstyrelsens förslag har i sina huvuddrag tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissorganen. I fråga om ersättningsreglerna råder dock delade meningar. *Statskontoret* anser, att ersättning för slaktade djur bör

bestämmas till fasta belopp, under det att *Riksförbundet Landsbygdens folk*, *Svenska svinavelsföreningen* och *Sveriges fjäderfäavelsförening* hävdar att ersättning bör utgå med djurets fulla värde.

Ur remissullåtandena må återgivas följande.

Statskontoret finner det tveksamt, om bestämmelserna bör intagas i en särskild förordning i stället för att som tidigare skett epizootilagen göres med vissa jämkningar tillämplig. Enligt statskontorets mening måste det innebära en fördel om reglerna för bekämpandet av förekommande husdjurssjukdomar kan samlas i en och samma författning. Statskontoret ifrågasätter, om inte epizootilagstiftningen, som är nära 25 år gammal, bör omprövas och om inte i samband därmed en översyn bör göras även av övriga författningar rörande förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar.

Beträffande ersättningsreglerna erinrar statskontoret om att ersättning för nötkreatur, som enligt vederbörligt förordnande nedslaktas på grund av tuberkulos, utgår med fasta belopp. Statskontoret anser, att bekämpandet av nu ifrågavarande husdjurssjukdomar är en angelägenhet av största ekonomiska betydelse för djurägarna och att det därför är naturligt att dessa får bära en stor del av kostnaderna för bekämpandet. På grund härav bör enligt statskontorets mening systemet med fasta ersättningar väljas även här. Statskontoret föreslår vidare, att bestämmelsen om ersättning utformas så att den ger möjlighet till ersättning i sådana fall där det anses obilligt att den enskilde själv skall svara för förlusten till följd av myndighets ingripande. Vidare torde bestämmelser böra införas, som reglerar ersättningsfrågan för det fall djurägaren själv orsakat skadan eller ock medverkat till densamma. Dessutom bör finnas en bestämmelse av innebörd att anspråk på ersättning vid äventyr av talans förlust skall framställas inom viss tid från den dag anspråket uppkom.

Sveriges lantbruksförbund anför, att smittrisker från infekterat livsmedel inte föreligger enbart vid saluhållandet och distributionen av livsmedlet. Genom användning av infekterat matavfall till djurfoder samt genom begagnande av transportredskap och verktyg för olika ändamål sprids nämligen smittan ytterligare. Av denna anledning anser förbundet det vara oundgängligen nödvändigt, att det införes bestämmelser, som underlättar uppspårandet av smittkällan. I detta sammanhang erinrar förbundet om att det efter senaste världskriget blivit en betydande ökning av salmonellafloran i vårt land och att en väsentlig orsak till detta torde ha varit importen av infekterade livsmedel och fodermedel. När det gäller åtgärder mot sjukdom hos fjäderfä skulle enligt förbundets mening erbjudas utomordentliga möjligheter att uppspåra smittade besättningar genom införande av obligatorisk hälsokontroll av allt slaktfjäderfä. Då djurägaren merendels inte torde bära skuld till en inträffad infektion och då ingripandena häremot sker i det allmännas intresse, synes det förbundet helt moliverat att full ersättning utgår.

Riksförbundet Landsbygdens folk anser sig inte närmare behöva beröra

förslagets tekniska detaljer utan inskränker sig till att behandla frågan om ersättning till djurägarna för lidna förluster. Härom anför förbundet i huvudsak följande.

Enligt veterinärstyrelsens förslag skulle rätten till ersättning för nedslaktade djur begränsas till tre fjärdedelar av marknadsvärdet. Som motive-
ivering till denna begränsning anföres i första hand att belastningen av anslaget härigenom skulle bli oförändrad. Det anförs vidare att infektioner kan förebyggas genom att utfodring och hygien hålles på tillfredsställande nivå och att försiktighet iakttages vid inköp.

Någonting kan måhända ligga i den senare motiveringen fastän det bör understrykas, att nedsmittning knappast helt kan förhindras genom åtgärder från djurägarens sida. Äggproducenter och kycklinguppfödare använder nämligen i allt större utsträckning fabrikstillverkat foder och eftersom några garantier ej kan erhållas om att ett visst foder är fritt från smittämnen kan uppfödaren ej heller genom foderval eller »försiktighet vid inköp» förhindra salmonellainfektion via fodret.

Den först nämnda statsfinansiella motiveringen bör inte tillmätas något värde. Rättvisan kan inte göras beroende av mer eller mindre tillfälliga statsfinansiella svårigheter. Här införes i det allmännas intresse tvingande lagbestämmelser, vilka kan förorsaka den enskilde betydande ekonomiska förluster. Då det ej heller är möjligt för djurägaren att helt skydda sina djur mot infektioner av här aktuellt slag anser riksförbundet det vara klart motiverat att djurägaren skall ha full ersättning för lidna förluster. För värderingen bör alltid anlitas sakkunnig värderingsman.

Svenska svinavelsföreningen föreslår en sådan utformning av ersättningsregeln, att djurägaren får ersättning för nedslaktat djur med hela värdet utom i det fall sjukdomen bevisligen inkommit i besättningen genom ägarens förskyllan.

Sveriges fjäderfäavelsförening anför i huvudsak följande.

Varje ingrepp av tvångsvis karaktär medför kostnader. Kycklingproducenten av i dag använder så gott som uteslutande fabriksframställt foder och har såsom förbrukare ingen som helst möjlighet att skydda sig mot smitta av salmonella genom fodret. Har smittan kommit in i besättningen kan producenten genom god hygien, främst kläkningshygien minska risken för smittans utbredning i besättningen, men ej effektivt hindra densamma. Då det är fodret som i de flesta fall för in smittan hos en kycklingproducent vill föreningen framhålla angelägenheten av att försöken angående fodrets befrielse från salmonellainfektioner fortsätter, och så snart positiva resultat uppnåtts bestämmelser härom fastställas. Det synes rimligt och rättvist att de förluster som en nedsmittad besättning åsamkas genom veterinära ingripanden helt ersättes. Sådana kostnader är förstöring av infekterat foder, värdet av nedslaktade djur, förluster genom leveransstopp, rengörings- och desinfektionskostnader m. m. Även om djuren ej slaktas tillfogas djurägaren betydande förluster. Om principen att djurägaren bör delta i kostnaderna kan anses rimlig vid de större husdjuren, där det ofta är fråga om ett fåtal djur, synes konsekvenserna av ersättning med tre fjärdedelar av värdet vad gäller fjäderfä bli så betungande att föreningen starkt ifrågasätter rimligheten härav. Att avelsbesättningar inte kan värderas som slaktdjur torde stå klart. De grunder efter vilka förlusterna skall ersättas bör närmare preciseras.

Beträffande kläckerierna är visserligen deras antal ganska litet men ris-

ken för smittspridning genom kontakt med många besättningar så mycket större. Det synes vara rimligt att ägg till ett kläckeri får levereras för kläckning endast från hälsokontrollerade besättningar. Det bör åligga kläckeriföreståndare att förvissa sig härom. Dessutom bör i förordningen klart och tydligt utsägas vad som avses med kläckeri.

Även om erfarenheterna från vårt land vad gäller salmonellainfektioner hos simfåglar torde vara ringa, synes de utländska erfarenheterna tala för det förslag veterinärstyrelsen framlagt.

Beträffande värdering av fjäderfä ifrågasätter föreningen huruvida veterinär är tillräckligt insatt i marknadsfrågorna på fjäderfäskötselns område och föreslår att sakkunnig värderingsman får biträda djurägaren i de fall denne så påfordrar.

Veterinärstyrelsens förnyade yttrande m. m.

Styrelsen uppehåller sig i sitt nya yttrande huvudsakligen vid ersättningsfrågorna och vid frågan huruvida bestämmelserna bör anknytas till epizootilagen eller utfärdas särskilt. I förstnämnda hänseende anför styrelsen i huvudsak följande.

Veterinärstyrelsen vill till en början understryka att de bemyndiganden styrelsen hittills haft i fråga om åtgärder vid salmonellainfektioner hos husdjuren till huvudsaklig del tillkommit för att hindra smittöverföring till människor. Styrelsens nu, i samråd med medicinalstyrelsen, avlåtna framställning i ämnet åsyftar i främsta rummet att underlätta möjligheterna att förebygga sådan smittspridning. I motiveringen anges emellertid att jämväl jordbruket torde åsamkas en samlad förlust genom sjukdomen. Denna förlust är emellertid av betydligt mindre omfattning än den, som orsakas det allmänna genom vårdkostnader m. m. för människor, som drabbas av sjukdomen. För enskilda djurägare kan inkomstbortfallet på grund av salmonellainfektion bland djurbeståndet bli högst varierande alltefter produktionsinriktning och driftförhållanden. Ibland uppträder utbredd dödlighet bland ungdjur, ibland blott snabbt övergående diarrésymptom hos något enstaka äldre eller yngre djur. Enär sistnämnda förlopp är det vanligaste, torde någon förståelse eller aktiv medverkan från djurägarnas sida icke vara att vänta inför ett förfarande, där förlusten vid tvångsnedslaktning av kroniska smittbärare i t. ex. nötkreatursbesättning eller större antal som smittade ansedda djur i fjäderfäbesättning i alltför påtaglig grad kommer att falla på den enskilde.

Styrelsen vill sålunda hävda, att åtgärder mot salmonellainfektioner främst är i det allmännas intresse. Att styrelserna trots detta föreslagit en till 75 procent av det beräknade djurvärdet reducerad ersättning beror på att framgången i saneringsarbetet i hög grad måste grundas på djurägarens egna insatser, varvid viss reducering av ersättningsbeloppet bör kunna sporra vederbörande att noggrant iakttaga lämnade föreskrifter i fråga om hygien m. m. för att därigenom undvika att ytterligare grupper av djur kan behöva nedslaktas. Enligt styrelsens uppfattning bör dock, i de fall där förlusten annars kan anses oskäligen hög ersättning än den normalt utgående kunna komma i fråga efter Kungl. Maj:ts prövning.

Under år 1958 medgavs ersättning för nedslaktning, i allt som allt tre besättningar, av sanmanlagt en ko, fem kalvar och 8 300 kycklingar, ank- och gåsungar med tillhoppa i runt tal 33 000 kr. Under år 1959 har omkring 14 000 kycklingar och annat fjäderfä i sex besättningar nedslaktats på grund av salmonellainfektion och ersättningssumman utgjort ca 30 000 kr. Vid

av veterinärstyrelsen nu föreslagen ersättningsnorm skulle beloppen utgjort resp. 24 750 och 22 500 kr. Djurvårderna har fastställts av vederbörande veterinär med ledning av priserna å allmänna marknaden. Några särskilda kostnader för värderingsförrättning har därvid ej uppkommit, eftersom en salmonellasmittad besättning under alla förhållanden kräver jämförelsevis täta besök av veterinär för provtagning och tillsyn. Om således djurvärdet som regel synes kunna fastställas av veterinären ensam, bör det dock förutses, att en särskild värderingsman i enstaka fall kan bli önskvärd. Förslaget förutsätter, att veterinärstyrelsen i så fall skall äga rätt förordna därom.

Att tillämpa fasta ersättningar i förevarande fall vill styrelsen bestämt avstyrka. De belopp, som ursprungligen infördes beträffande tuberkulos hos nötkreatur, byggde på skillnaden i genomsnitt mellan liv- och slaktvärde år 1940 jämte det faktum, att köttet efter ett nedslaktat, av tuberkulos smittat djur i de flesta fall var användbart till människoföda. Enlig salmonellosförslaget skall, när det gäller de större husdjuren, endast kroniska smittbärande nedslaktas och man måste räkna med att köttet efter sådana med hänsyn till smittfaran för människan i regel måste kasseras, varigenom djurägarens förlust blir mångdubbelt större än vid slakt på grund av tuberkulos. För att påskynda salmonellosbekämpande i en fjäderfäbesättning måste vanligen nedslaktning tillgripas för större grupper av djur. En uppdelning efter slakten i bakteriehaltiga och icke bakteriehaltiga kroppar är härvid ekonomiskt ogenomförbar med hänsyn till att undersökningskostnaden blir i det närmaste lika stor som eller till och med högre än försäljningsvärdet. I fråga om denna djurkategori är man sålunda som regel hänvisad till att sedan djuren avlivats gräva ned eller på annat sätt destruera samtliga kroppar oavsett eventuell ofarlighet för människa hos en del av dem. Ersättning med fasta belopp skulle även i detta fall innebära en icke skälige överlastning av bekämpandets kostnader på djurägaren.

En prislista omfattande fasta ersättningsvärden å de djurkategorier, vilka kan tänkas ifrågakomma — från daggamla kycklingar till de stora husdjuren — måste bli synnerligen detaljerad och torde dessutom behöva revideras med korta mellanrum. Marknadsvärdet å vissa djurslag är snabbt varierande. För sanering av en fjäderfäbesättning kan det vara nödvändigt att nedslakta något eller några tusental djur, varför en ringa avvikelse mellan ett fast värde och marknadsvärdet kan betyda jämförelsevis stora belopp på djurägarens förlustkonto eller, vilket är tänkbart, ett lika omotiverat överpris. Veterinärstyrelsen önskar således vidhålla att ersättning för djur, som nedslaktas vid salmonellosbekämpande, vilket främst sker med hänsyn till smittrisen för människa, måste utgå med belopp som genom aktuell värdering ställs i acceptabel relation till djurens produktionsvärde. Till styrelsens ställningstagande medverkar härvid också att ett system med fast ersättning, fränsett de praktiska svårigheter som föreligger vid avvägandet av ersättningsbeloppens storlek, lätt ger ett särskilt i dessa sammanhang icke önskvärdt intryck av schablonmässig och orättfärdig behandling.

I fråga om bestämmelsernas anknytning till epizootilagen anför veterinärstyrelsen, att styrelsen i sin framställning år 1955 om upphävande av epizootilagens tillämplighet på salmonellainfektioner yttrade att erfarenheterna gett styrelsen den bestämda uppfattningen att epizootilagen vid salmonellos hos höns var ett alltför osmidigt och ur statsfinansiell synpunkt svåröverblickbart instrument och i fråga om salmonellainfektion hos andra djur tvingade till veterinärmedicinskt sett onödigt förfarande. Senare erfarenhe-

ter har enligt styrelsen icke givit anledning till ändring i denna uppfattning men däremot understrukit behovet av kompletterande bestämmelser av det slag som nu föreslås.

Styrelsen anför i denna del vidare följande synpunkter.

Epizootilagen medger icke den rörlighet och anpassning i bekämpandet som erfordras vid salmonelloserna. Ett tillämpande av epizootilagen torde i vissa fall medföra ur veterinärmedicinsk synpunkt tveksamma åtgärder med vittgående ekonomiska följder, t. ex. beslag å fodermedel. Salmonellabekämpandet avviker därtill från epizootibekämpande i sådan utsträckning att det torde fordra egen rubrik och fristående bestämmelser i alltför stor utsträckning för att möjliggöra en smidig inarbetning i epizootiförfattningarna.

Av viss betydelse är även att salmonellos sakligt sett icke är en epizooti och internationellt icke heller uppfattas som en sådan, varför en alltför intim koppling till epizootibestämmelser kan medföra icke önskvärda konsekvenser. Särbestämmelser om bekämpande har vidare ansetts lämpliga i fråga om flera sjukdomar såsom tuberkulos, smittsam kastning och höns-tyfus.

Från veterinärstyrelsens sida måste vidare bestämt utsägas att någon anledning till omarbetning av epizootilagen icke föreligger. Däremot bör den föreslagna salmonellosförordningen snarast komma till stånd.

Statskontoret har i utlåtande över veterinärstyrelsens förnyade yttrande anført, att detta inte givit statskontoret anledning frångå tidigare ställningstaganden och förslag.

Departementschefen

Betydande skador av ekonomisk och annan art har under det senaste årtiondet vållats av salmonellainfektioner. Särskilt den svåra paratyfusepidemien under åren 1953 och 1954 torde ännu vara i friskt minne. Skadorna drabbar både enskilda människor och det allmänna. Veterinärstyrelsen har belyst detta förhållande med siffror. Enligt styrelsens uppgift har sedan år 1953 mer än 14 000 människor insjuknat i salmonellainfektioner. Antalet sjukdagar beräknas till 250 000 och de sammanlagda kostnaderna för arbetsbortfall och sjukvård till minst 30 miljoner kronor. Några säkra uppgifter om de jordbruksekonomiska förlusterna föreligger inte men de kan enligt veterinärstyrelsens mening skattas till miljonbelopp.

Från det allmännas sida har betydelsefulla insatser redan gjorts i kampen mot salmonellainfektionerna. Vad särskilt gäller bekämpandet av salmonellos hos husdjur har exempel på sådana insatser lämnats i den föregående redogörelsen. Det är också tydligt att vidtagna åtgärder burit frukt. En avsevärd förbättring av läget har sålunda skett under senare år.

Läget på förevarande område är nu förhållandevis gynnsamt. Salmonelloserna är emellertid till sin natur nyckfulla och en god beredskap mot dem är nödvändig. Jag ansluter mig därför till veterinärstyrelsens av samtliga remissinstanser biträdda förslag, att nya och, så långt sig göra låter, för hela området enhetliga regler bör utfärdas för att höja beredskapen och möjliggöra ett effektivare bekämpande av utbrutna sjukdomar.

Som framgår av den tidigare redogörelsen anser veterinärstyrelsen, att bestämmelserna bör omfatta alla av salmonellabakterier orsakade sjukdomar utom smittsam kastning hos häst och hönstufus, för vilka sjukdomar särskilda regler redan gäller. I fråga om vilka djur bestämmelserna bör omfatta synes veterinärstyrelsen åsyfta samtliga husdjur och andra i fångenskap hållna djur. Jag ansluter mig till veterinärstyrelsens förslag i dessa delar. I likhet med styrelsen anser jag också att det vid smitta hos enstaka sällskapsdjur, såsom hund eller katt, som regel bör ankomma på hälsovårdsnämnd att i samråd med tjänsteveterinär besluta om erforderlig åtgärd med stöd av andra bestämmelser.

Arten av de ingripanden som erfordras för att bekämpa salmonellainfektion måste, som veterinärstyrelsen framhållit, i hög grad bli beroende av vilka djur sjukdomen drabbar. Sjukdomsförloppet kan vidare vara mycket oberäkneligt och kan växla betydligt mellan likartade besättningar. På grund härav är det nödvändigt, att reglerna utformas med en viss elasticitet. Enligt styrelsens författningsförslag, vars sakliga innehåll jag i allt väsentligt biträder, blir gången i huvudsak följande.

Sedan misstanke uppkommit om salmonellasmitta, förordnas veterinär att verkställa närmare undersökning. Denna kan behöva omfatta såväl gården i fråga som exempelvis företag varifrån fodermedel levererats till gården. Veterinären har sedan att vidtaga de åtgärder som befinnerse erforderliga för att bekämpa sjukdomen. Han kan exempelvis meddela anvisningar och föreskrifter om smittrening och om isolering av djur ävensom förbjuda att djur eller produkter, som kan sprida smitta, föres från stället eller att djur, som kan bli smittade, föres dit. Däremot skall veterinär inte äga befogenhet att förordna om nedslaktning. Sådan befogenhet skall endast tillkomma veterinärstyrelsen eller Kungl. Maj:t. Veterinärstyrelsen utgår från att nedslaktning, i varje fall av andra djur än fjäderfä, i allmänhet inte behöver tillgripas i någon större omfattning. För att bemästra smitta i fjäderfäbesättning kan ibland erfordras att ägg förstöres.

Veterinärstyrelsen föreslår att nötkreatur, får, get, svin eller häst, som härrör från en smittad eller för smitta misstänkt besättning, inte skall få slaktas annorstädes än i offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Jag biträder i princip detta förslag men anser att en sådan regel knappast kan göras undantagslös. I vissa trakter, särskilt i övre Norrland, kan avståndet till offentligt slakthus eller kontrollslakteri vara så stort, att det kan te sig oskäligt att kräva, att djuret endast får slaktas i sådan inrättning. Veterinärstyrelsen bör därför erhålla befogenhet att dispensera från ifrågavarande föreskrift. Vidare bör också öppnas möjlighet att i nödfall avliva djuret innan det föres till slakteriinrättningen. Detta sker enklast genom att låta författningsrummet hänvisa till bestämmelserna om nödslakt i 12 § 1 mom. lagen den 20 mars 1959 om köttbesiktning m. m.

Även till veterinärstyrelsens förslag om kontroll över de yrkesmässigt drivna äggkläckerierna kan jag ansluta mig. Med sådant kläckeri åsyftar jag då inte anläggningar för kläckning enbart av ägg, producerade av anläggningens

innehavare, eller för frambringande av djur enbart för innehavarens behov. Statskontoret har befarat, att bestämmelserna om skyldighet för innehavare av kläckeri att föra anteckningar skulle komma att fordra ett kostnadskrävande kontrollsystem. Dessa farhågor anser jag överdrivna. Veterinärstyrelsen har i denna fråga anfört, att yrkesmässiga kläckerier torde böra omfattas av länsveterinärernas inspektioner, vare sig kläckningsjournal föres eller inte, och att någon annan löpande kontroll inte synes erforderlig.

Det största intresset under remissbehandlingen har ägnats åt frågan om ersättning för kostnader och förluster, som föranleds av ingripanden enligt de föreslagna bestämmelserna. Veterinärstyrelsens förslag innebär, att djurägaren skall vara berättigad till ersättning av statsmedel för nedslaktat djur eller förstörda ägg med tre fjärdedelar av djurets respektive äggens marknadsvärde. Kan slaktprodukten nyttiggöras skall ersättning utgå med tre fjärdedelar av skillnaden mellan marknadsvärdet och vad slaktprodukten inbringat. Vidare föreslår styrelsen, att ersättning av statsmedel skall utgå för desinfektionskostnader och laboratorieundersökningar. I övrigt föreligger enligt förslaget inte någon rätt till ersättning. Styrelsen menar dock, att fall kan förekomma då det kan vara rimligt att ersättning utgår med högre belopp och för andra skador och förluster än nyss sagts. Beslut här-om skall kunna meddelas av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall.

Mot de föreslagna ersättningsreglerna har statskontoret invänt, att samma principer bör gälla som vid tvångsnedslaktning på grund av tuberkulos och att ersättning för nedslaktade djur därför bör utgå med fasta belopp. Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska svinavelsföreningen och Sveriges fjäderfäavelsförening hävdar däremot, att ersättning bör utgå med djurets fulla värde.

För min del anser jag, att veterinärstyrelsens förslag innebär en rimlig avvägning mellan det allmännas och de enskilda djurägarnas intressen. Förslaget möjliggör en smidigare tillämpning än vad det av statskontoret förordade systemet med fasta belopp medger. Detta system skulle, som veterinärstyrelsen påpekat, även medföra vissa praktiska olägenheter, eftersom fråga är om ett stort antal olika djurkategorier och en förteckning över ersättningsbelopp därför måste göras mycket detaljerad och dessutom måste överses med korta mellanrum. Någon större besparing av värderingskostnader skulle systemet med fasta belopp enligt min åsikt knappast medföra. Dels torde det, som jag redan anfört, inte bli aktuellt med nedslaktning i någon större omfattning av andra djur än fjäderfän, beträffande vilka värderingsförfarandet är mycket enkelt, dels lär en utbruten sjukdom under alla förhållanden föranleda upprepade besök av veterinär på den smittade gården. Vid sådant besök kan värdering ske utan särskild kostnad för veterinärens inställelse.

En viss begränsning av ersättningen på sätt veterinärstyrelsen föreslagit synes dock motiverad som en sporre för djurägaren att själv vara verksam

för att hindra smittans spridning. Möjligheten att förebygga salmonellasmit-
ta måste nämligen till inte ringa del anses bero på ägarens insatser. Emeller-
tid kan smitta också spridas till en djurbesättning genom exempelvis in-
fekterade fodermedel trots största försiktighet från djurägarens sida. Oskä-
liga resultat av ersättningsbestämmelserna kan i dylika fall undgås genom
den föreslagna regeln om att Kungl. Maj:t skall äga att bestämma högre ersät-
tning efter särskild prövning.

Även i övrigt kan jag i allt väsentligt ansluta mig till det sakliga innehål-
let i de föreslagna ersättningsreglerna. Liksom fallet är enligt epizootibe-
stämmelserna bör dock ersättning ej utgå för avlivad hund eller katt. I
fråga om förverkande av rätt till ersättning synes också, liksom beträffande
övriga påföljder, böra eftersträvas en närmare anslutning till epizootilagens
regler.

Vad därefier beträffar frågan huruvida de föreslagna bestämmelserna bör
utfärdas särskilt eller inarbetas i epizootilagen finner jag övervägande skäl
tala för veterinärstyrelsens förslag, att en särskild förordning i ämnet bör
utfärdas. Denna torde emellertid kunna göras mera begränsad än styrelsens
författningsförslag. Ett par där intagna bestämmelser synes vara av den art,
att deras utfärdande närmast bör ankomma på styrelsen; och huvuddelen av
ersättningsreglerna torde jämte en del tillämpningsföreskrifter lämpligen
böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

D. Ersättning för inkomstbortfall vid isolering på grund av epizooti

Inledning

Riksdagen har i skrivelse den 2 maj 1952, nr 185, under åberopande av
andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 7 och första
kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 8 hemställt om över-
syn av bestämmelserna om ersättning för inkomstbortfall vid isolering på
grund av epizooti. Genom beslut den 25 september 1953 har Kungl. Maj:t
uppdragit åt veterinärstyrelsen att — med beaktande av vad i nämnda ut-
låtanden anförts — företaga den begärda översynen samt att till Kungl.
Maj:t inkomma med det förslag vartill översynen kunde ge anledning.

Veterinärstyrelsen har efter företagen översyn i skrivelse den 24 februari
1960 inkommit med förslag i ämnet. Häröver har utlåtanden efter remiss
avgivits av statskontoret, kommerskollegium, försäkringsinspektionen, lant-
bruksstyrelsen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Kronobergs, Malmö-
hus, Kristianstads, Hallands, Älvsborgs och Skaraborgs län, Hushållnings-
sällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbyg-
dens folk, Småbrukarnas riksförbund, Föreningen Svensk husdjurskötsel,
Svenska svinavelsföreningen, Sveriges fjäderfäavelsförening, Svenska fo-
derämnes- och spannmålsimportörernas förening samt Husdjursförsäk-
ringsföretagens förening.

Veterinärstyrelsens förslag

Bestämmelser om ersättning för inkomstbortfall vid isolering på grund av epizooti har, med stöd av beslut vid 1935 och 1941 års riksdagar¹, meddelats i 9 § 8 mom. epizootikungörelsen. Efter ändring genom kungörelse den 9 maj 1941 (nr 342) har sagda moment följande lydelse: »Påbjudes vid bekämpande av sjukdom som i denna kungörelse avses isolering av område eller annan dylik åtgärd och vållas någon därigenom väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst, kan, om särskilda skäl därtill föranleda, ersättning därför beredas honom av allmänna medel. Ansökning om sådan ersättning prövas, därest det begärda ersättningsbeloppet icke överstiger tvåhundra kronor, av medicinalstyrelsen, i annat fall av Kungl. Maj:t.»

Veterinärstyrelsen framhåller att ersättningsrätten således är begränsad genom uppställandet av vissa förutsättningar, nämligen att fråga är om väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst samt att särskilda skäl talar för att ersättning beviljas. Styrelsen erinrar vidare om att kravet på »särskilda skäl» tillkom genom 1941 års författningsändring samt att enligt motiven till denna ändring i första hand åsyftades ömmande förhållanden, såsom att lantbrukare eller arbetare med svag ekonomisk ställning genom isoleringsbestämmelsernas tillämpande eller andra dylika åtgärder väsentligen hindras i sin näringsutövning. Veterinärstyrelsen fortsätter.

Efter 1941 har vårt land varit jämförelsevis förskonat från epizootier. Allenast två sådana har förekommit, nämligen dels åren 1951—1952 en mul- och klövsjukeepizooti med sitt centrum i Skåne och med utlöpare huvudsakligen till Halland och södra Västergötland samt västra Blekinge, dels år 1956 en svinbrucellosepizooti inom Kristianstads län med utlöpare till grannlänerna. Erfarenheterna från tillämpningen av ifrågakvarande ersättningsbestämmelser är därför mycket begränsade.

Under och omedelbart efter 1951—1952 års epizooti gjorde sig ett visst missnöje gällande med den restriktivitet i fråga om förlusters ersättande, vartill ett strikt tillämpande av bestämmelserna i 9 § 8 mom. epizootikungörelsen ger anledning. Ett uttryck härför utgjorde bl. a. den vid 1952 års riksdag väckta motion (II:103) som ledde till riksdagens anhållan om utredning i ämnet. Det var under trycket av detta missnöje — vilket styrelsen för sin del ur den för styrelsen viktiga synpunkten att få djurägarna helhjärtat med sig i kampen mot epizootier icke fann oberättigat — som styrelsen vid överlämnandet i november 1953 av 45 ersättningsansökningar till Kungl. Maj:t tillät sig att förorda en något mindre sträng tolkning än därtills av ordalagen i nämnda författningsrum. Detta kom till uttryck på det sättet, att medan tidigare i författningsens fordran på »särskilda skäl» jämlikt uttalande i förarbetena inlagts krav på att direkt ömmande omständigheter skulle i regel föreligga, så ville styrelsen anse angivna fordran nöjaktigt tillgodosedd, därest något annat särskilt förhållande talade för beaktande av ansökningen, t. ex. den omständigheten att sökandens yrke legat vid sidan om jordbruksområdet och den honom vållade förlusten därför lett sig ovidkommande. I dylika fall föreslog styrelsen dock att ersättningsbeloppet skulle i regel reduceras till omkring två tredjedelar av den upp-

¹ Prop. 1935: 42; JoU: 42; rskr 95. Prop. 1941: 84; JoU: 18; rskr 158.

komna förlusten. På det sättet skulle de ersättningsberättigade bli uppdelade i två grupper: en grupp där författningens båda villkor för ersättningsrätt även efter den dittills tillämpade strängare tolkningen otvetydigt tillgodosågs, i vilka fall därför full ersättning skulle medges, och en annan grupp där enligt nyss angivna förutsättningar ersättning ävenledes borde få utgå men i regel begränsad till två tredjedelar av den lidna förlusten. Flertalet av de ersättningsfall, som hänsköts till Kungl. Maj:ts prövning, avgjordes genom beslut den 22 januari 1954. Även om Kungl. Maj:ts beslut i åtskilliga fall avvek från vad veterinärstyrelsen hade föreslagit, så godtogts likväl i flertalet fall styrelsens förslag. Vissa av dessa sistnämnda förslag hörde till den ovan beskrivna grupp beträffande vilken styrelsen hade tillstyrkt ersättning med omkring två tredjedelar av det helopp, vartill den lidna förlusten uppskattats.

Vid sist angivna förhållande fann styrelsen sig oförhindrad att vid ställningstagande till de 37 ersättningsansökningar, som inkom efter svinbrucellosepizootien 1956, anlägga ett likartat betraktelsesätt. Enligt styrelsens mening kunde i intet av fallen ömmande omständigheter sägas föreligga. Men i åtta av dessa syntes omständigheter i övrigt kunna åberopas som gjorde det motiverat att förorda ersättning med omkring två tredjedelar av det belopp vartill den lidna förlusten uppskattats. En sådan omständighet ansågs i nu berörda fall vara, att sjukdomens diagnosticerande i flera fall nödvändiggjort en fullständig isolering under tidsperioder som till sin längd avsevärt överstegit vad som varit vanligt vid bekämpande av exempelvis mul- och klövsjuka. Styrelsen avlät till Kungl. Maj:t förslag av sådant innehåll. Genom beslut den 28 mars 1958 avtog visserligen Kungl. Maj:t två av de utav styrelsen till ersättning förordade fallen men anslöt sig beträffande de övriga sex helt till styrelsens förslag.

Den utveckling beträffande tillämpningen av 9 § 8 mom. epizootikungörelsen som sålunda ägt rum torde, sammanfattar veterinärstyrelsen, i huvudsak innebära att kravet på att »särskilda skäl» för ersättning skall föreligga ansetts kunna givas en liberalare tolkning än tidigare. Styrelsen anför vidare.

Den sålunda utan författningsändring vidtagna utvidgningen av ersättningsområdet, vilken ägt rum efter det riksdagen anhållit om översyn av ersättningsbestämmelserna, torde kunna sägas i väsentlig mån tillgodose de önskemål som föranlett riksdagen att begära nämnda översyn. Styrelsen har för sin del bibragts den uppfattningen att den efter de båda senaste epizootierna tillämpade tolkningen av 9 § 8 mom. epizootikungörelsen på ett i stort sett tillfredsställande sätt möjliggör ett tillgodoseande av befogade ersättningsanspråk. Ett tillägg härtill bör dock göras såtillvida som erfarenheten från den ovannämnda svinbrucellosepizootien visat att fall kan förekomma, då avsaknaden av ömmande skäl icke bör medföra reduktion av ersättningen till två tredjedelar av förlustens värde. Styrelsen syftar på sådana situationer som att ett ställe måst förklaras spärrat under avsevärd tid, varigenom förluster på djurhållningen uppkommit. Giver ej full ersättning i dylikt fall, blir ofta resultatet det, att sådan innehavare av smittförklarad ställe, vilken vid nedslaktning fått full ersättning för djuren och sedan kunnat efter smittrening fortsätta sin djurhållning med nya djur, kommer i ett bättre läge än den, vars gård endast spärrats såsom misstänkt för smitta och vars djur antingen hållits kvar utan att kunna avyttras vid den tidpunkt, som skulle givit den avsedda intäkten, eller eljest vid slakt betalats med starkt reducerade priser. Följden blir, om ej full ersättning ges i sistnämnda fall,

att det kan framstå såsom en fördel om besättningen i stället för att hållas spärrad kunde bli konstaterad nedsnittad av sjukdomen i fråga. Ett sådant förhållande motverkar sjukdomsbekämpandet och bör därför undvikas. Full ersättning bör i dylika fall kunna givas med stöd av 9 § 8 mom. epizootikungörelsen utan hinder av att ömmande skäl ej kan påvisas.

Vad nu anförts synes styrelsen göra det motiverat att avvakta ytterligare erfarenhet av den sålunda inledda, mindre stränga tillämpningen av bestämmelserna innan man skriker till en ändring av författningen. Ett särskilt skäl för att intaga en dylik avvaktande hållning anser styrelsen sig vidare finna däri, att den år 1956 genomförda lagstiftningen om ersättning på grund av lagenliga ingrepp på hälsovårdens område författningsmässigt givits en nära anslutning till den här avhandlade bestämmelsen på epizootisidan. I 5 § första stycket kungörelsen den 18 maj 1956 (nr 296) om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse stadgas sålunda följande: »Har någon genom påbud eller förbud vållats väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst må, om särskilda skäl därtill föranleda, ersättning utgå även i annat hänseende än förut sagts.» Att under dylika förhållanden påyrka ändring i en av statsmakterna så nyligen intagen principell ståndpunkt till ersättningsrättens utsträckning finner veterinärstyrelsen sig icke böra ifrågasätta.

Skulle oaktat vad veterinärstyrelsen sålunda anfört den inledda generösare tillämpningen av 9 § 8 mom. epizootikungörelsen anses böra komma till författningsmässigt uttryck, finner styrelsen detta lämpligen kunna ske genom att det år 1941 införda villkoret, att »särskilda skäl» skall föreligga, åter borttages. För det fall att författningen ändras hemställer styrelsen att samtidigt den i momentet angivna värdegräns, 200 kr., vars överskridande medför att ersättningsfrågan måste underställas Kungl. Maj:t, höjes till förslagsvis 1 000 kr. Veterinärstyrelsen anför slutligen följande.

Ett slag av ersättningskrav, som hittills kunnat tillgodoses endast inom det begränsade utrymme, som 9 § 8 mom. epizootikungörelsen medger, synes emellertid böra utbrytas från detta moments tillämpningsområde och erhålla en självständig reglering. Styrelsen avser de ersättningskrav som uppstår genom att någon till följd av isolering eller avspärrning av ställe helt eller delvis går miste om arbetsförtjänst eller att utgift blivit onyttig genom myndighets ingripande, såsom att arrende eller hyra måste betalas för område eller lokal som ej kunnat nyttjas. Styrelsen erinrar om att på epidemisidan möjligheter stadgats att erhålla ersättning för förluster av dylikt slag, nämligen genom bestämmelserna i 3 och 6 §§ förutnämnda kungörelse om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse.

I anslutning härtill hemställer styrelsen att i 9 § epizootikungörelsen införas ett nytt moment av förslagsvis följande lydelse:

»9 mom. Har åt personal, som på grund av isolering eller avspärrning ej kunnat beredas arbete, i vanlig ordning utbetalats lön, må sådan kostnad ersättas intill 80 procent, dock att ersättning ej må beräknas på lönebelopp, i den mån de överstiga 30 kronor för dag.

Den som på grund av orsak som nyss nämnts gått miste om arbetsinkomst må erhålla ersättning med 80 procent av inkomstbortfallet, i den mån detta ej överstiger 30 kronor för dag och ej täckes genom ersättning enligt be-

stämmelser i annan författning eller genom gottgörelse från arbetsgivare; dock att ersättningen ej må utgå för längre tid än tre månader.

Ersättning må jämväl kunna utgå för utgift som blivit onyttig i följd av myndighets ingripande, såsom att arrende eller hyra måst betalas för område eller lokal som ej kunnat utnyttjas.

Ersättning skall minskas med belopp som någon på grund av försäkringsavtal utfått eller äger utfå.»

Remissutlåtandena

Statskontoret, medicinalstyrelsen samt länsstyrelserna i Malmöhus och Skaraborgs län ansluter sig till veterinärstyrelsens uppfattning om att någon ändring tills vidare inte bör företagas av bestämmelserna i 9 § 8 mom. epizootikungörelsen med hänsyn till den utvidgning av ersättningsområdet, som blivit i praxis godtagen efter riksdagens begäran om översyn av dessa bestämmelser. Statskontoret föreslår dock att den värdegräns om f. n. 200 kr., vars överskridande medför att ersättningsfrågan måste underställas Kungl. Maj:ts prövning, höjes till 1 000 kr.

Däremot förordar *länsstyrelsen i Kronobergs län, Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund, Småbrukarnas riksförbund, Svenska svinavelsföreningen och Sveriges fjäderfäavelsförening* att 9 § 8 mom. epizootikungörelsen ändras i överensstämmelse med veterinärstyrelsens i andra hand framförda förslag, nämligen att kravet på »särskilda skäl» borttages. Av samma mening är *länsstyrelsen och länsveterinären i Kristianstads län samt Riksförbundet Landsbygdens folk*, vilka också understryker att full ersättning bör utgå för lidna förluster till följd av isolering, ävensom *Svenska svinavelsföreningen*, vilken tillika framhåller att ersättning bör erhållas för förluster, som inom den avancerade svinaveln uppstår till följd av att ägare till besättningar, vilka är anslutna till svinstamkontroll, avstänges från sin verksamhet.

Mot veterinärstyrelsens förslag om att införa ett nytt moment i 9 § i epizootikungörelsen har inte riktats några principiella invändningar. *Statskontoret* och *medicinalstyrelsen* anser dock att epizootikungörelsen därutöver bör, för vinnande av överensstämmelse med 8 § kungörelsen om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse, kompletteras med föreskrifter för det fall att någon avsiktligt eller genom grov vårdslöshet m. m. orsakat förlust som avses i kungörelsen.

Länsstyrelsen i Kronobergs län ifrågasätter, huruvida inte den arbetsinkomst om 30 kr. per dag, på vilken enligt förslaget ersättning skall högst kunna beräknas, bör med hänsyn till löneutvecklingen något höjas. *Hushållningssällskapens förbund* och *Sveriges lantbruksförbund* föreslår en uppräknings till 40 kr. per dag. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anser att maximiinkomsten ej bör fixeras till visst belopp utan bestämmas så, att

den kan bibehållas även vid skiftningar i penningvärdet, t. ex. genom anknytning till kollektivavtal.

Småbrukarnas riksförbund uttalar att ränteutgift bör kunna ersättas på samma sätt som annan utgift, vilken blivit onyttig på grund av myndighets ingripande.

Försäkringsinspektionen och *Husdjursförsäkringsföretagens förening* motsätter sig det föreslagna stadgandet om att ersättning skall minskas med belopp som någon på grund av försäkringsavtal utfått eller äger utfå. Försäkringsinspektionen anser att en sådan bestämmelse knappast kan medföra någon nämnvärd besparing utan snarast är ägnad att minska benägenheten att taga försäkring. Föreningen anmärker för sin del på att de förtänksamma djurägarna skulle själva få genom försäkringspremierna svara för eventuella ersättningsbelopp, medan statsverket träder till hjälp åt de mindre omtänksamma djurägare som ej ordnat med försäkringskydd.

Kommerskollegium, *Sveriges lantbruksförbund* och *Svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening* anser att frågan om ersättning för kostnader och förluster i samband med epizooti bör upptagas till behandling i en vidare omfattning än som skett genom veterinärstyrelsens utredning. Som skäl härför framhåller *kommerskollegium* bl. a. att det intensifierade varuutbytet och de ändrade utfodringsmetoderna ökat riskerna för spridning av smittsamma djursjukdomar, samt att industri och handel numera kan i långt större utsträckning än tidigare tvingas att vid uppkomst av epizooti underkasta sig ingripanden från myndigheternas sida. Med hänsyn till de ekonomiska värden som kan stå på spel, då myndighet för att hindra spridning av epizooti förordnar att varuparti skall förstöras eller bli föremål för särskild behandling, finner *Sveriges lantbruksförbund* det motiverat, att frågan om ersättning för sådant varuparti utbrytes ur 9 § 8 mom. epizootikungörelsen och erhåller en självständig reglering såsom skett för humansjukdomarnas vidkommande. Förbundet hemställer att utredning måtte verkställas i denna fråga.

Svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening anför i huvudsak följande.

Veterinärstyrelsen har i sina överväganden kommit till slutsatsen, att praxis utvecklats i riktning mot en liberal tolkning av gällande ersättningsregler på området, och ansett att angivna tolkning på ett i stort sett tillfredsställande sätt möjliggör ett tillgodoseende av befogade ersättningsanspråk. Föreningen måste för sin del gentemot ämbetsverket anföra en avvikande mening på denna punkt, i det att föreningen menar att någon strikt linje inte av statsmakterna följts på detta område. I vissa fall har ersättning mera frikostigt givits medan i andra fall största återhållsamhet visats. I varje fall har från statsmakternas sida visats en mycket restriktiv inställning till ersättningsanspråk från handelns sida. Föreningen finner för sin del starka skäl föreligga för att en tämligen liberal praxis på området tillämpas. Skall alla goda krafter kunna effektivt mobiliseras i kampen mot de smittsamma husdjursjukdomarna med de ekonomiska förlus-

ter, som dessa åsamkar folkhushållet, är det också rimligt att den enskilde får ersättning för de förluster han därvid åsamkas till följd av myndigheternas åtgärder.

Föreningen har i och för sig ej något att erinra emot att — såsom av ämbetsverket i andra hand föreslas — den ändring göres i 9 § 8 mom. epizootikungörelsen, att villkoret att ersättning endast skall utgivas »om särskilda skal därtill föranleda» utgår. En dylik ändring torde enligt föreningens mening dock på intet sätt vara tillfyllest för tillgodoseendet av skäligen ersättningsanspråk från dem, som drabbats av förluster till följd av myndigheternas ingripande. När föreningen alltså gör sig till talesman för att staten bör i större utsträckning än som hittills skett lämna ersättning till dem, som fått vidkännas ekonomiska förluster till följd av myndigheternas ingripande för bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar, kan föreningen peka på flera omständigheter, som kan motivera en liberalare inställning till ersättningsproblemen från statsmakternas sida.

I första hand hänvisas till de ökade smittriskerna, som uppstått genom den ökade importen av fodermedel av olika slag och den allmänna övergången till användning av foderblandningar vid djurens utfodring. Även om det lyckligtvis hittills hört till undantagsfallen, att fodermedel utgjort den primära smittkällan vid uppkomna epizootier, går det dock inte att bortse från att smittan kan härröra ifrån fodret. Det fabriksstillverkade och fabrikspackade fodrets karaktär av blandningsprodukter gör att förefintlig smitta i ett mindre parti fodermedel av visst slag, som till ringa del ingår i en foderblandning, kan ge smittan en mycket vidsträckt spridning. Importörerna av fodermedel har för sin del ringa möjligheter att gardera sig mot förekomst av bakterier i fodermedel, som inköpes på världsmarknaden och införes till landet.

Ett ytterligare skäl för en liberalare ersättningspraxis utgörs de på senare tid vidtagna ändringar i gällande författningar på det veterinära området (epizootikungörelsen och veterinära införelskungörelsen), vilka givit de veterinära myndigheterna ökade befogenheter att vidtaga erforderliga åtgärder till förekommande av smittspridning. Dessa ingripanden kan, vad handeln beträffar, bestå i utfärdande av transportförbud resp. försäljningsförbud, åläggande att vidtaga steriliseringsåtgärder resp. destruktion av det smittförande fodret. Dylika långtgående ingripanden kan medföra svårt avbräck för handeln. De firmor, som beröres, kan drabbas av ekonomiska förluster, som i värsta fall kan bli rent ruinerande.

Statsmakternas hittillsvarande praxis i hithörande frågor har enligt föreningens mening varit alltför restriktiv och hård gentemot dem, som drabbats av förluster.

För tillgodoseende av de av föreningen framförda önskemålen om en liberalare ersättningspraxis i hithörande fall bör enligt föreningens mening en fullständig omarbetning av gällande ersättningsregler komma till stånd. I de ändrade bestämmelserna bör noggrant angivas under vilka förutsättningar ersättning må kunna beviljas. Som mönster för ändrade regler i ämnet bör lämpligen kunna användas kungörelsen om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse.

Departementschefen

Vid bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar äger myndigheterna i vid omfattning påbjuda isolering och andra dylika åtgärder, som kan medföra förluster för den enskilde medborgaren. För inkomstbortfall till följd

av sådan åtgärd kan utgå ersättning av statsmedel enligt bestämmelser i 9 § 8 mom. epizootikungörelsen. Härför erfordras att vederbörande våldats väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst samt att därutöver skall föreligga särskilda skäl för ersättning. Ansökan om ersättning prövas av veterinärstyrelsen eller, om det begärda beloppet överstiger 200 kronor, av Kungl. Maj:t. Den tämligen snäva begränsningen av ersättningsmöjligheterna har föranlett riksdagen att hemställa om översyn av bestämmelserna. Vederbörande riksdagsutskott anmärkte i detta sammanhang, att ersättning syntes medges endast vid ömmande omständigheter, samt ifrågasatte om det inte kunde vara motiverat med något vidgade möjligheter. Utskottet framhöll också, att allmänheten borde i största möjliga utsträckning förmås medverka att hindra smittspridning samt att sjukdomsbekämpandet kunde försvåras om den enskilde nödgas påtaga sig betydande ekonomiska uppoffringar.

Såsom veterinärstyrelsen framhållit har i tiden efter riksdagens framställning skett en viss liberalisering av praxis. Ersättning medges numera inte bara vid ömmande omständigheter, utan även särskilda skäl av andra slag anses kunna föranleda ersättning. Därmed har dock inte uppnåtts tillfredsställande möjligheter att få ersättning för inkomstbortfall vid epizootier. På grund av kungörelse den 18 maj 1956 kan ersättning av statsmedel numera i vissa fall utgå vid ingripanden för att hindra spridning av smittsamma humansjukdomar. I jämförelse med dessa senare ersättningsmöjligheter framstår de förra såsom i flera hänseenden alltför begränsade. Med hänsyn härtill har veterinärstyrelsen hemställt att till epizootibestämmelserna måtte fogas motsvarigheter till vissa bestämmelser i 1956 års kungörelse. För egen del vill jag tillstyrka denna hemställan.

Liksom veterinärstyrelsen anser jag sålunda att särskild bestämmelse bör införas om ersättning för utbetalade löner. I anslutning till 3 § första stycket i 1956 års kungörelse bör här stadgas att, om jordbrukare eller annan företagare åt personal, som på grund av påbjuden isolering av område eller annan dylik åtgärd inte kunnat beredas arbete, i vanlig ordning utbetalat lön, sådan kostnad må ersättas intill 80 procent. För att överensstämja med 1956 års kungörelse bör dock stadgandet innehålla den begränsningen, att ersättning ej må beräknas på lönebelopp i den mån de överstiger 30 kronor för dag. I analogi med nyssnämnda 3 § bör till stadgandet knytas en föreskrift om att ersättning jämväl må kunna utgå för utgift som blivit onyttig genom påbud av nyss angivet slag, såsom att arrende eller hyra måst betalas för område eller lokal som ej kunnat utnyttjas. Vidare bör införas särskild bestämmelse om ersättning till arbetstagare för förlorad arbetsinkomst. Liksom enligt 6 § i 1956 års kungörelse bör härutinnan ersättning kunna erhållas med 80 procent av inkomstbortfallet i den mån detta ej överstiger 30 kronor för dag och ej täckes genom ersättning enligt bestämmelser i annan författning eller genom gottgörelse från arbetsgivare. Ersättning för inkomstbortfall bör dock inte få utgå för längre tid än tre månader.

Dessa nya bestämmelser får givetvis inte medföra någon försämring i ersättningstagarnas ställning. Den nuvarande möjligheten att undantagsvis medge full ersättning bör med andra ord oinskränkt hållas vid makt. Liksom hittills bör alltså den, som vållats väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst, kunna, om särskilda skäl talar därför, få ersättning även i annat hänseende eller med högre belopp än de nya bestämmelserna i och för sig medger. Å andra sidan finner jag i likhet med veterinärstyrelsen inte lämpligt att mjuka upp detta reservstadgande genom att slopa kravet på förekomst av »särskilda skäl». För praxis torde även inom den sålunda givna ramen finnas utrymme att utvecklas vidare. Som en riktlinje bör emellertid alltid gälla, att förlust är ersättningsgill enligt reservstadgandet endast om den framstår som särskilt kännbar för den drabbade. Emellanåt kan en efter omständigheterna jämkad ersättning finnas motiverad. Någon särbestämmelse om gottgörelse för förstörda varuparter och dylikt anser jag mig inte kunna förorda.

De nuvarande bestämmelserna i 8 mom. är inte förbundna med någon föreskrift om avräkning av utfallande försäkringsbelopp. Jag finner inte heller anledning att nu införa dylik föreskrift. Det ligger dock i sakens natur att ersättning inte får bestämmas så, att ersättningstagaren blir överkompenserad.

Jämlikt 8 § i 1956 års kungörelse kan den som själv ådragit sig förlust eller i vissa hänseenden förfarit otillbörligt, helt eller delvis gå miste om ersättning. I 12 § andra stycket epizootilagen finnes en liknande ehuru mindre omfattande bestämmelse, vilken gäller för ersättningar av nu ifrågavarande slag. Det torde inte vara tillräcklig anledning att i detta sammanhang bygga ut sistnämnda bestämmelse. De ersättningsbeviljande myndigheterna läser knappast underlåta att ändå beakta förefintliga graverande omständigheter.

Det synes böra anförtros åt veterinärstyrelsen att besluta om ersättning enligt de nya reglerna. — Den gällande begränsningen av styrelsens prövningsrätt jämlikt 8 mom. bör enligt min mening vidgas därhän, att styrelsen får befogenhet att tillerkänna en och samma sökande högst 1 000 kronor utöver vad som må tillkomma honom enligt de övriga bestämmelserna. Sökes ytterligare ersättning och finnes yrkandet inte böra avslås, torde frågan böra av styrelsen överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande.

Slutligen vill jag förorda att möjlighet öppnas för provisorisk utbetalning av ersättning i ärende där utredningen ännu är ofullständig men sannolikheten talar för att ersättning kommer att beviljas. En bestämmelse av denna innebörd finnes i 10 § i 1956 års kungörelse. Återbetalningsskyldighet bör föreligga endast om sökanden förfarit svikligt, själv medverkat till den ersatta förlusten eller finnes skyldig till förseelse mot epizootibestämmelserna.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i epizootikungörelsen, som erfordras vid bifall till vad här föreslagits.

E. Anslagsfrågor m. m.

Bestämmelser om ersättning till veterinär, som jämlikt medgivande eller förordnande av veterinärstyrelsen verkställt undersökning varom förmåles i gällande författningar avseende åtgärder mot nötkreaturstuberkulos, återfinnes i kungörelsen 1938: 700 angående ersättning till veterinär för vissa åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur (senaste lydelse enligt kungörelsen 1955: 495). Om ersättning till veterinär för tjänsteförrättning i samband med bekämpande av brucellos hos nötkreatur är stadgat i veterinärtaxan 1933: 630 avdelning B (tjänstetaxa). Å beloppen enligt tjänstetaxan skall jämlikt kungörelsen 1952: 750 utgå tillägg med 25 procent. Rörande ersättning åt veterinär för blodprovstagning för att utröna förekomst av smittsam kastning hos svin har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser i samband med utfärdandet av kungörelsen 1956: 27 angående tillämpning av epizootilagen å nämnda sjukdom. Jämväl å härigenom bestämda belopp utgår jämlikt förenämnda kungörelse 1952: 750 25 procents tillägg.

Veterinärstyrelsen har i sin förut omförmälda, den 23 mars 1960 avgivna framställning påpekat att vid bifall till vad styrelsen däri förordnat rörande ersättning åt veterinär, som fullgör förrättning enligt de föreslagna tuberkulos- och brucellosförfattningarna, vissa ändringar och tillägg synes påkallade i nyssnämnda kungörelse 1938: 700 samt i tjänstetaxan. Styrelsen har i detta sammanhang erinrat om ett på Kungl. Maj:ts prövning beroende förslag till ny veterinär tjänstetaxa, vilket enligt styrelsen i allt väsentligt täcker behovet av ersättningsbestämmelser på ifrågakvarande område.

Veterinärstyrelsens medelsäskande för budgetåret 1961/62 under förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m. å totalt 480 000 kr. bygger på den beräkning av medelsåtgången för åtgärder mot nötkreaturstuberkulos och brucellos, som angivits i det föregående under vederbörande avsnitt, nämligen 135 000 kr. resp. 10 000 kr. För undersökning av andra orsaker till smittsam kastning än *Brucella abortus* Bang föreslår styrelsen, att liksom för innevarande budgetår ett belopp av 25 000 kr. anvisas. Till övriga utgifter under anslaget räknar styrelsen sålunda med ett anslagsbehov av sammanlagt 310 000 kr. Jämväl sistnämnda belopp är av samma storleksordning som det man räknat med för budgetåret 1960/61.

I detta sammanhang meddelar veterinärstyrelsen, att ett förslag av styrelsen till fortsatta åtgärder mot *vibrio fetus*-infektioner, som visat sig vara den numera vanligaste orsaken till smittsam kastning hos nötkreatur, kan väntas föreligga före utgången av år 1961.

Departementschefen

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att genomföra de ändringar på veterinärtaxeområdet, som kan påkallas av den föreslagna omläggningen

av sjukdomsbekämpandet. Till den av veterinärstyrelsen berörda allmänna revisionen av tjänstetaxan är jag inte beredd att nu taga ställning. — I detta sammanhang torde även få erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 efter framställning av veterinärstyrelsen beslutat vissa höjningar av de arvoden, varom stadgas i veterinärtaxan 13 § 4 mom. första stycket och 5 mom. Beslutet är föranlett av att en justering av dessa arvoden, vilka varit oförändrade sedan år 1957, befunnits påkallad i anledning av en befarad mul- och klövsjukeepizooti.

Mot veterinärstyrelsens beräkning av de kostnader för åtgärder mot nötkreaturstuberkulos och brucellos, som alltjämt skall åvila statsverket, har jag intet att erinra. Då jag i allt väsentligt biträtt styrelsens förslag till nya bestämmelser och åtgärder i dessa ämnen, bör sålunda för budgetåret 1961/62 räknas med 135 000 kronor för tuberkulosbekämpandet och 10 000 kronor för ett brucellosbekämpande, som jämväl skall omfatta den tidigare under posten till övriga åtgärder redovisade svinbrucellosen. I fråga om de angivna kostnaderna för tuberkulosbekämpandet är att märka, att cirka 85 000 kronor av dessa avser en första etapp av slutgenomgången av besättningarna i Skaraborgs län med av staten bekostade tuberkulinprov.

Jag biträder förslaget om en medelsanvisning även för nästa budgetår av 25 000 kronor till undersökning av andra orsaker till smittsam kastning än *Brucella abortus* Bang.

Vad beträffar bekämpandet av salmonellos har veterinärstyrelsen beräknat, att kostnaderna härför blir i stort sett oförändrade. Statsverket har, enligt uppgift från styrelsen, under budgetåren 1957/58, 1958/59 och 1959/60 fått vidkännas utgifter för ändamålet om avrundat 17 200, 100 800 respektive 108 800 kronor. Medelsbehovet för detta ändamål synes således kunna beräknas till 100 000 kronor.

Veterinärstyrelsen har inte ansett sig böra räkna med någon särskild merbelastning av anslaget till följd av de föreslagna ändrade reglerna om ersättning för inkomstbortfall m. m. vid isolering och dylika ingripanden på grund av epizooti. Inte heller jag finner dessa ändringar behöva påverka anslagsberäkningen.

För åtgärder mot hönstufus samt övriga åtgärder till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m. har för innevarande budgetår beräknats 310 000 kronor. Belastningen under de tre senast förflutna budgetåren har — om man bortser från kostnaderna för förut nämnda salmonellos- och svinbrucellosbekämpande ävensom från vissa andra, ej längre aktuella kostnader — utgjort cirka 253 000, 181 600 respektive 35 700 kronor. Jag anser mig för budgetåret 1961/62 böra förorda att för nu ifrågakvarande ändamål beräknas 180 000 kronor.

I enlighet med det anförda behöver anslaget för nästa budgetår uppföras med (135 000 + 10 000 + 25 000 + 100 000 + 180 000 =) 450 000 kronor.

F. Departementschefens hemställan

I enlighet med vad jag i det föregående förordat har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till dels *förordning med vissa bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos och brucellos hos husdjur* dels *förordning om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m.*

Under återopande av vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) antaga de inom departementet utarbetade förslagen till
  - a) förordning med vissa bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos och brucellos hos husdjur;
  - b) förordning om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m.;
- 2) godkänna de föreslagna grunderna för utgivande av statlig ersättning för inkomstbortfall m. m. vid isolering och dylika ingripanden på grund av epizooti;
- 3) till *Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.* för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell

Veterinärstyrelsens förslag
till
förordning angående åtgärder mot nötkreaturstuberkulos

1 §.

Bestämmelserna i epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) samt 1—12 §§ kungörelsen samma dag (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar skola med de jämkningar och tillägg som nedan angivas äga tillämpning med avseende å nötkreaturstuberkulos hos husdjur.

2 §.

Påvisar veterinär vid obduktion, köttbesiktning eller eljest under sin verksamhet nötkreaturstuberkulos eller finnes det skäl till misstanke att sjukdomen förekommer, skall veterinären ofördröjligen dels underrätta veterinärstyrelsen med uppgift om djurägare, gård, kommun (socken) och län, dels uttaga och insända lämpligt material för undersökning vid statens veterinärmedicinska anstalt eller av veterinärstyrelsen godkänt veterinär-bakteriologiskt laboratorium.

3 §.

Veterinärstyrelsen äger förordna veterinär att företaga erforderliga undersökningar för att fastställa förekomst och utbredning av nötkreaturstuberkulos å ställe, där sjukdomen konstaterats eller misstänkes förekomma.

Veterinärstyrelsen äger jämväl till uppdagande av återfall av sjukdomen förordna om kontrollundersökningar med tuberkulin av landets nötkreatursbesättningar i erforderlig utsträckning.

Undersökning med tuberkulin av nötkreatur må icke företagas utan veterinärstyrelsens medgivande.

4 §.

Veterinär, som konstaterat eller har anledning misstänka att tuberkulos förekommer i nötkreatursbesättning, skall i avbidan på resultat av utredning rörande tuberkulosförhållandena i besättningen förklara stället spärerat i enlighet med de anvisningar till förhindrande av smittspridning som veterinärstyrelsen föreskriver.

5 §.

Har tuberkulos konstaterats eller finnes grundad anledning antaga att sjukdomen förekommer inom nötkreatursbesättning, skall länsstyrelsen, om veterinärstyrelsen så begär och enligt av veterinärstyrelsen utfärdade anvisningar, förklara ställe, där sjukdomen förekommer eller antages förekomma, smittat eller misstänkt för smitta tillika med omkringliggande område i den utsträckning som prövas erforderlig.

6 §.

Veterinärstyrelsen äger beträffande ställe, där tuberkulos konstaterats, förordna om nedslaktning i erforderlig utsträckning av djur som äro angripna eller kunna angripas av sjukdomen.

Djur som enligt sålunda meddelat förordnande skall nedslaktas skall, då veterinärstyrelsen så bestämmer, förses med identifieringsmärke (slaktmärke).

Nedslaktning av djur, varom förordnande utfärdats enligt första stycket, skall, då så utan olägenhet kan ske, verkställas å offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Det ankommer därvid på vederbörande besiktningsveterinär att till veterinärstyrelsen insända protokoll över den besiktning som verkställts å djurkroppen.

7 §.

Det åligger innehavare av nötkreatur att enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser bekosta sådan kontrollundersökning med tuberkulin som i 3 § andra stycket sägs.

Det åligger vidare ägare av nötkreatursbesättning, vilken skall skingras genom försäljning på auktion eller på annat sätt, att i god tid före försäljningen om förhållandet göra anmälan till vederbörande tjänsteveterinär som har att i den omfattning veterinärstyrelsen bestämmer på djurägarens bekostnad verkställa kontrollundersökning med tuberkulin i besättningen.

8 §.

Fjäderfä, som hållas i ladugård, skola vara instängda i särskilt rum.

9 §.

Beträffande ersättning till veterinär för förrättning eller åtgärd företagen enligt denna förordning är särskilt stadgat.

10 §.

Slaktmärken, som i 6 § sägs, skola genom veterinärstyrelsens försorg kostnadsfritt tillhandahållas vederbörande veterinär.

11 §.

Det ankommer på veterinärstyrelsen att utfärda de ytterligare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961 från och med vilken dag följande författningar skola upphöra att gälla, nämligen

kungörelsen den 12 maj 1939 (nr 213) med bestämmelser att iakttagas vid påvisande av tuberkelbaciller i samlingsmjölkprov,

förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur,

kungörelsen den 20 juni 1941 (nr 579) angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur,

kungörelsen den 20 juni 1941 (nr 580) angående tilläggspris för mjölk från vissa nötkreatursbesättningar,

kungörelsen den 4 oktober 1946 (nr 633) angående pastöriseringstvång beträffande vassla samt

kungörelsen den 18 juni 1958 (nr 321) med förordnande jämlikt 1 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.

Veterinärstyrelsens förslag
till
förordning angående åtgärder mot smittsam kastning
(brucellos) hos husdjur

1 §.

Bestämmelserna i epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) samt 1—12 §§ kungörelsen samma dag (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar skola med de jämkningar och tillägg som nedan angivas äga tillämpning å smittsam kastning (brucellos) hos husdjur.

2 §.

Veterinär, som har anledning misstänka att sjukdom som i 1 § sägs förekommer, skall enligt av veterinärstyrelsen lämnade anvisningar verkställa utredning och uttaga eller föranstalta om uttagande av erforderliga prov för undersökning vid statens veterinärmedicinska anstalt eller annat för ändamålet godkänt veterinärbakteriologiskt laboratorium. I avbidan på undersökningsresultatet skall veterinären förklara stället spärrat i enlighet med de anvisningar till förhindrande av smittspridning som veterinärstyrelsen föreskriver.

3 §.

Har sjukdom konstaterats eller finnes grundad anledning antaga att sjukdomen förekommer, skall länsstyrelsen, om veterinärstyrelsen så begär och enligt av veterinärstyrelsen utfärdade anvisningar, förklara ställe, där sjukdomen förekommer eller antages förekomma, smittat eller misstänkt för smitta tillika med omkringliggande område i den utsträckning som prövas erforderlig.

4 §.

Veterinärstyrelsen skall i fråga om ställe eller område som förklarats smittat eller misstänkt för smitta besluta om erforderliga åtgärder till sjukdomens bekämpande. Därvid äger styrelsen förordna om nedslaktning av smittad besättning eller del därav.

5 §.

Veterinärstyrelsen äger för utrönande av sjukdomens förekomst inom visst område för undersökning på sätt styrelsen föreskriver förordna veterinär att taga erforderliga prov från djur mottagliga för sjukdomen.

6 §.

Det åligger mejeri dels att på anfordran av veterinärstyrelsen i den omfattning styrelsen föreskriver insända samlingsmjölk från samtliga besättningar, från vilka mjölk mottagas, till av veterinärstyrelsen anvisat veteri-

närbakteriologiskt laboratorium för serologisk undersökning på förekomst av kastsjuka hos nötkreatur, dels att gälda med undersökningen förenade kostnader.

7 §.

Det åligger innehavare av nötkreatursbesättning, vilken skall skingras genom försäljning på auktion eller på annat sätt, att om förhållandet göra anmälan hos vederbörande tjänsteveterinär samt i den omfattning veterinärstyrelsen bestämmer på egen bekostnad låta utföra blodprovsundersökning av besättningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961 från och med vilken dag följande författningar skola upphöra att gälla, nämligen

kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur,

förordningen den 16 maj 1947 (nr 209) angående vissa åtgärder för bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt

kungörelsen den 30 juni 1953 (nr 501) med förordnande jämlikt 15 § kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur och

kungörelsen den 10 februari 1956 (nr 27) angående tillämpning av epizootilagen å sjukdomen smittsam kastning hos svin (svinbrucellos).

Veterinärstyrelsens förslag
till
förordning rörande åtgärder vid salmonellainfektion hos djur, m. m.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Bestämmelserna i denna förordning hava avseende å infektion hos djur, vilken orsakas av andra till salmonellagruppen hörande bakterier än *Salmonella gallinarum-pullorum* och *Salmonella abortus equi*. Rörande åtgärder mot sjukdomar, vilka orsakas av sistnämnda bakterier — hönstyfus och smittsam kastning hos häst — gäller vad därom finnes särskilt stadgat.

2 §.

Påvisas vid bakteriologisk undersökning av prov från djur, födoämnen av animaliskt ursprung eller fodermedel infektion med salmonella, skall veterinärstyrelsen ofördröjligen underrättas härom tillika med fullständigast möjliga uppgift om varifrån undersökningsmaterialet härrör samt vem som insänt detsamma.

3 §.

Har veterinärstyrelsen mottagit underrättelse, varom sägs i 2 §, eller eljest erhållit upplysningar, som ge anledning att misstänka salmonellasmitta, äger styrelsen förordna veterinär att företaga erforderliga tjänsteresor för den utredning och den kontroll, som omständigheterna påkalla. Då styrelsen så finner lämpligt må styrelsen åt annan än veterinär uppdraga att verkställa erforderlig provtagning.

4 §.

Det åligger innehavare av smittat eller för smitta misstänkt djur eller smittad eller för smitta misstänkt produkt att lämna veterinär eller annan av veterinärstyrelsen förordnad person tillträde för undersökning och provtagning, att lämna erforderligt biträde vid undersökningarna och ombesörja genomförandet av föreskrivna åtgärder samt att efterkomma de anvisningar, förelägganden och förbud, som av veterinärstyrelsen eller veterinär i kraft av denna förordning eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser meddelats honom.

Underlåter någon att fullgöra föreskriven åtgärd, må densamma genom länsstyrelsens försorg verkställas på den försumliges bekostnad.

5 §.

Har salmonellainfektion konstaterats eller finnes grundad anledning antaga att sådan smitta förekommer, skall veterinär meddela djurens innehavare anvisningar och förelägganden för sjukdomens bekämpande samt till förhindrande av sjukdomens överförande till människor eller djur. Veterinären må därvid i den utsträckning som befinnes erforderlig utfärda förbud mot bortförande av djur och produkter från gården samt mot tillförsel av

djur utifrån. Sådant förbud skall omedelbart återkallas då smitta ej längre kan anses vara för handen.

Särskilda bestämmelser beträffande däggdjur

6 §.

Veterinärstyrelsen äger förordna att djur, vilket är att anse som kronisk smittbärare skall nedslaktas eller dödas. Erfordras till sjukdomens hämmande nedslaktning eller dödande av djur i annan omfattning äger Konungen förordna därom.

Från smittad eller för smitta misstänkt besättning må nötkreatur, får, get, svin och häst för nedslaktning sändas endast till offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Det åligger besättningens innehavare att i god tid lämna besiktningsveterinär meddelande om djurets ankomst.

Veterinär, vilken erhållit förordnande att verkställa utredning och utöva tillsyn i smittad eller för smitta misstänkt besättning omfattande djur som i andra stycket sägs, skall hålla vederbörande besiktningsveterinär underrättad om sjukdomsförloppet samt meddela honom, när sjukdomen kan anses hava upphört.

Särskilda bestämmelser beträffande fåglar

7 §.

Befinnes fjäderfäbesättning salmonellasmittad må veterinärstyrelsen förordna om avlivning och oskadliggörande av djur samt om oskadliggörande av ägg, inlagda för kläckning, allt i den utsträckning som må anses erforderlig för fortsatta bekämpningsåtgärder.

8 §.

Innehavare av kläckeri åligger att föra noggranna anteckningar ej mindre över de besättningar varifrån ägg för kläckning mottagas än även över de personer, till vilka djur sedermera överlåtas.

Anteckningar, som ovan sägs, skola vid anfordran insändas till veterinärstyrelsen eller hållas tillgängliga för veterinär, som av veterinärstyrelsen förordnats granska anteckningarna.

För kläckning av ägg från hönsfåglar och ägg från simfåglar skola skilda kläckningsmaskiner användas.

Simfågelägg må endast mottagas för kläckning från besättning, som tidigast en månad före äggleveransen underkastats undersökning på förekomst av salmonellainfektion med negativt resultat.

Ersättningar m. m.

9 §.

För förrättning, som företages enligt denna förordning, äger veterinär åt-njuta arvode enligt gällande veterinärtaxa (tjänstetaxa).

Icke veterinär personal, som anlitas för åtgärd enligt denna förordning, erhåller ersättning enligt föreskrifter, som meddelas av Konungen.

Laboratorieundersökningar, som utföras med anledning av bestämmelserna i denna förordning, bekostas av statsmedel.

Djurägare är berättigad till ersättning av statsmedel med tre fjärdedelar

av marknadsvärdet för djur som dödat eller för ägg som oskadliggjorts efter därom av veterinärstyrelsen meddelat förordnande. Kan nedslaktat djur helt eller delvis nyttiggöras, utgår ersättning med tre fjärdedelar av skillnaden mellan marknadsvärdet och vad slaktprodukten inbringat. Kungl. Maj:t må i särskilda fall medgiva högre gottgörelse än ovan sagts. Uppskattning av djurens eller äggens värde göres av vederbörande veterinär. Om skäl därtill äro, må veterinärstyrelsen förordna, att särskild värderingsman skall deltaga i förrättningen.

Av statsmedel må jämväl utgå ersättning för desinfektionskostnader.

Om ersättning för annan kostnad eller förlust än ovan sagts bestämmer Konungen efter prövning i varje särskilt fall.

Anspråk på ersättning av allmänna medel för kostnad eller förlust, som föranletts av stadgandena i denna förordning, skall vid talans förlust framställas hos veterinärstyrelsen, senast inom sex månader från den dag anspråket uppkom; Konungen likväl obetaget att härifrån medgiva undantag, då så finnes påkallat.

Har någon genom vållande eller försummelse medverkat till förlust, varom i denna förordning är fråga, må bestämmas att ersättning ej skall utgå eller att ersättning skall utgå med minskat belopp.

Därest till stöd för ansökan om ersättning medvetet lämnats oriktig uppgift, utgår ej ersättning.

10 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna förordning meddelas av veterinärstyrelsen.

11 §.

Förseelse mot denna förordning eller enligt densamma meddelade bestämmelser straffes med dagsböter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1960.

Innehållsförteckning

<i>Propositionens huvudsakliga innehåll</i>	1
Förslag till förordning med vissa bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos och brucellos hos husdjur	2
Förslag till förordning om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m.	4
A. Åtgärder mot nötkreaturstuberkulos	7
Inledning	7
Veterinärstyrelsens förslag	8
Remissutlåtandena	12
Departementschefen	14
B. Åtgärder mot brucellos	18
Inledning	18
Veterinärstyrelsens förslag	18
Remissutlåtandena	19
Departementschefen	20
C. Åtgärder mot salmonellainfektion	22
Inledning	22
Veterinärstyrelsens förslag	23
Remissutlåtandena	26
Veterinärstyrelsens förnyade yttrande m. m.	29
Departementschefen	31
D. Ersättning vid inkomstbortfall vid isolering på grund av epizooti	34
Inledning	34
Veterinärstyrelsens förslag	35
Remissutlåtandena	38
Departementschefen	40
E. Anslagsfrågor m. m.	43
Departementschefen	43
F. Departementschefens hemställan	45
Bilaga 1	46
Bilaga 2	48
Bilaga 3	50